

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Leo
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Germanizarea școlilor primare din Bucovina.

De Dimitrie Moldovan.

Crasna, 15 Octomvrie.

Un profesor dela universitatea din Cernăuți a spus odată, că oamenii din Bucovina sunt numai o ediție neschimbată a părinților lor. Caracteristica aceasta se potrivește, de minune, și pentru Românii bucovineni, căci noi, față de trecut, nu numai că nu facem nici un progres, ci, pe multe terene, dăm chiar înapoi.

Un astfel de teren sunt școlile, mai ales, cele primare. Vina acestui regres în școlile primare, de care voiesc să mă ocup de astădată, cade, ce-i dreptul, în mare parte și asupra stărilor, dar și tradiționala noastră răbdare, care, de multe ori, înseamnă mai degrabă o nepăsare. poartă o parte din această vină.

Pentru că, dacă n'ar fi fost Românii bucovineni răbdurii și nepăsători, Nemții, sau, cum se spune în jargonul politic slugarnic, „forurile competente”, n'ar fi încercat, cu'n vădit sistem, să ne germanizeze, an de an, tot mai mult școlile primare, baza culturală a ori cărui popor, vârlind astfel germenele sigur de descompunere într'un popor fracționat și izolat.

Germanizarea înceată, dar sigură, a școlilor primare românești din Bucovina se întâmplă de un șir de ani încoace sub ochii Românilor și, oare-cum, cu înțelegerea acestora.

S'au introdus mai întâi, pe vremea despotului inspector al întregului învățământ din Bucovina, Tumlirz, cataloage și condicii în limba germană, li s'a ordonat direcțiilor școlare să poarte corespondența în cercul intern și cel extern numai în limba germană; s'a poruncit mai apoi să se scrie până și cronica școlilor în această limbă străină; li s'au impus școlilor românești, în anii din urmă, niște monitoare oficiale tipărite în limba germană și plătite din fondurile acestor școli, iar ca ultimă încălcare de drepturi în această vicleană cucerire a școlii primare românești din Bucovina, vom socoti introducerea cărților aceluși Atila, care s'a numit Tumlirz, pentru învățământul limbei germane și sporirea orelor de curs din limba germană, cu o oră pe săptămână, rupându-se aceasta dela limba română.

Și, să mai zică cineva, ridicând ditirambice osanale „forurilor competente”, că Românii bucovineni nu sunt luminați și fericiți?!

Accasta e starea școlilor primare românești din Bucovina, văzută într'o lumină de tot obiectivă și reală, dar numai în linii generale. În articolul acesta nu voiesc să mai amintesc și de cultura ibridă ce li se servește învățătorilor români prin așa numitele „biblioteci județene învățătorești”, prin conferențele anuale, prin revistele germane de specialitate, impuse cu sila, prin monitoarele oficiale, și de alte lucruri mai mărunte, cari toate la un loc contribuiesc la înstrăinarea sigură și desăvârșită a școlii primare, și sunt o netăgăduită primejdie pentru această frântură a neamului românesc din Bucovina.

Mulți dintre cetitorii acestui ziar se vor minuna, auzind cum stă școala primară în Bu-

covina, și mulți, poate, nici nu vor voi să creadă. E și, oare-cum, cam paradoxal. Iar pricina acestui aparent paradox vom trebui să căutăm în tradiție, o veche poveste despre bunătatea împăratului, și, ca urmare, în contrast cu viața Românilor de sub coroana sf. Ștefan plină de neajunsuri și de năcazuri, viața ideală, raiul, Românilor bucovineni, liberi și plini de toate binefacerile culturale de cari se poate bucura ori care popor liber din lume.

De fapt nu-i așa. Și în Bucovina, Românii, cu toate că nu există o lege barbară de felul celeia a lui Apponyi, cu toate că, pe hârtie, au cele mai largi drepturi, în realitate însă, stau aproape tot așa de rău, dacă nu chiar și mai rău, în școli, și, îndeosebi, în școlile primare, de care mă ocup de astă dată.

Românilor bucovineni nu li s'au luat vechile drepturi prin luptă și nu li s'au încălcat cele garantate, pe față și cu vehemență, ci pe furiș, pe încetul și cu fineță, învăluindu-se hăpuri amare și otrăvitoare în bomboane dulci și amăgitoare. Și aceasta e partea cea mai rea și mai primejdioasă din această luptă lentă și mocnită între cultura românească și aspirațiunile germanizatoare ale mult lăudaților și slăviților noștri stăpâni. Lupta agerește spiritele și le oțelește, le face mai dârze și mai rezistente. Așa e în Ardeal și în Tara Ungurească, pe când la noi, în Bucovina, se operează, de câtră beamterii Nemți și Români nemțiți, ca 'n chirurgie, narcotizându-ne și umblând cu noi cu mânuși moi, de glacie. Și lupta aceasta e mai primejdioasă, cu mult mai primejdioasă, decât cea a Maghiarilor rășboinici, pentru că produce o mulțumire moleșitoare și-i desarmează pe cei mai mulți.

Peter Rosegger.

La veghe.

Trad. de I. T. Lais.

Tata zăcea în pat, apucat de-o boală grea. În jurul lui nu veghea nimeni afară de fiu-i cel mai în vârstă. Vânătorul Wolf încă mai ședea câte odată pe lăița de alături, de se bucura, dacă bolnavului îi gusta mâncarea. Și carnea de sălbătăciuni îi prinse tatei atât de bine, încât într'o bună zi, — era primăvara — îmi zise: „Băiete, trebuie să mă apuc și eu de un lucru ceva; ce crezi, voi putea împleți coșărci?”

Și 'n ziua următoare ne-am și pornit spre pădure; unde într'o poiană puteam afla nuiete de prisos. Poiana aceasta era însă cam departe și pe drum tata de mai multe ori se opri sprijinindu-se de bâta, respira aer și după aceea mă întreba, de nu mi-i foame.

Mai merserăm așa o bucată de drum, — ierburile sclipeau udate de roua dimineții. Deodată zărim prin tufiș un om, care fugea tupilându-se, avea în spate o pradă ceva și-și târa în urmă ceva, ce semăna a pușcă. El se pleca însă atât de tare, încât nu-i puteam zări decât câteva fire de păr negru ca tăciunele.

După ce-l pierdurăm din vedere, tata se opri iară și zise: „L'ai văzut? Acesta e sălbatecul Toni!”

Toni acesta era un om, în fața căruia se zăvorau toate ușile.

„Da, băiete”, zise tata așezându-se pe un buștean, „e rău de un om, care a ajuns ca Toni acesta! El nici nu-și cunoaște părinții, ca copil încă fu adus din alt sat pe la noi. De bună seamă că nu din milă creștinească, ci pentru bani, l'a luat o bătrână, care n'avea copii. Când ajunse mai răsărit Toni începu a cutriera codrii și nici un om nu-și bătea capul de el; astfel, trăia fără grijă, sălbatec. Văzând bătrâna, că băiatul numai rușine îi face, îi zise odată: „Toni, tu în casa mea nu mai ai ce căuta!” „Încotro atunci?” se întrebă Toni, însă pe ori unde a dat, ușile în fața sa se închideau. Ei, nu-l voiesc oamenii, va lega prietenie cu animalele, — va sălbătăci. Acum un an l'a mai scos vânătorul Wolf printre oameni; acuma însă iară umblă prin codri, și oamenii se feresc de el, deși nu cred, că i-ar face cuiva vreun rău. Nu-i el de fire așa nătărău, însă azi nu mai e de nimic! Și așa băiete, ajunge omul izgonit, pe căi întortochiate, de lunecă și nu se mai poate opri.”

Pornirăm mai departe și după o cale mai lungă, prin păduri și peșteri întunecoase, ajunserăm în fine în luminișul poenei. Ea, în unele locuri, mai era umbrită de stânci; copacii însă, cari se plecau ca 'ntr'o boltă de-asupra părăiașului, care murmură lin, sclipeau în dimineața senină, par'că ar avea foi de argint. Iarba era acuma cosită și fânul strâns: fânațul zăcea de tot liniștit și părăsit; pe margini înfloreau o mulțime de flori.

Merserăm de-a curmezisul fânațului spre margine, unde se ridicau iară brazii înalți ai codrului și unde era o cruce roșie, a cărei streșine era acoperită de mușchiu verde. Aici voiam să ne odihnim ceva înainte de a ne apuca de lucru, să privim în zare munții albaștri și să mâncăm câte-o bucată de pâine.

Când ne așezarăm însă tata-și tinti privirile lung și nemișcat într'un loc.

La rădăcina unui brad zăcea un om. Un vânător, cu o pușcă alături; pletele îi acopereau fruntea și ochii, — nu știam de doarme într'adevăr atât de tare cum părea. Tata se apropiă de el, pe mine însă mă opri cu mâna. În fine deslușirăm toate: omul zăcea într'o baltă de sânge, care curgea dintr'o rană dela gât și se închegase acuma. Tata zise încet: „Iată, că l'au ucis și pe vânătorul Wolf!”

Eu începui a plânge, și tata mă ridică la piept; dar ori cât de liniștit se silea să pară, eu totuși simții, cât de tare îi zvâcnește inima. După aceea mai căută spre ucis, — ochii îi erau holbați și buzele uscate — sufletul îi era dus acuma în alte lumi. „Azi dar nu mai putem stringe nuiete”, zise tata, „omul trebuie să meargă, să cheme niște oameni, să-l ducă acasă pe bictul Wolf, celalalt va trebui să rămâie aici. Un mort nu-l putem lăsa singur, până nu odihnește în mormânt, căci vre-o lighioaie ceva, ar putea da de el. Cel mai bine e: eu alerg până la tăietorii de lemne, pe cari i-am întâlnit adineaori, iar tu șezi aici sub cruce, frumos și liniștit.”

Nemții au exploatat, cu multă iscusință și șiretenie diplomatică, luptele ce dăinuiesc veșnic între feluritele clase și caste intelectuale din Bucovina, așa numitele partide politice, sporind pe 'ncetul și pe furis, prin ordinațiuni birocratice și nu prin legi, cari ar putea provoca nemulțumiri și împotriviri, orele de limba germană în școlile primare românești, introducând cărțile lui Tumlirz cu o absolută tendință germanizatoare și luând măsuri de tot aspre, iarăș prin ordinațiuni banale, ca învățământul din limba germană să se facă cât se poate de temeinic și ca copiii să învețe în decursul celor șase ani a vorbi și a scrie limba germană. Recompense, în formă de decrete de laudă și de posturi bune și grase, ca dirigenți și ca revizori școlari, li s'au dat și urmează a li se mai da acelor învățători slugarnici cari fac aceasta, bagatelizând instrucția, cu desăvârșire, în celelalte materii și, mai ales, în limba română.

Acesta e halul în care se află școala românească în Bucovina, și, dacă nu se vor lua măsuri serioase măcar din partea acelor puțini oameni cu tragere de inimă pentru interesele și nevoile culturale ale acestui biet popor românesc, bătut de Dumnezeu cu conducători becisnici sau supuși străinilor, supt, huiduit și asuprit de străini și de beamteri cu șapca neagră-galbenă, dacă nu se vor trezi înșisi învățătorii, măcar cei tineri, din această piroteală și nu vor începe lupta, peste vre-o câțiva ani, vom vedea, cu îngrozire, roadele ordinațiunilor „forurilor competente”, ticluite cu multă chibzuială vicelană și fără nici un șgomot.

Și, ceace e mai trist și mai revoltător e, că chiar cei mai mulți revizori școlari români, chezaro-crăiești, s'au făcut coadă la toporul Nemților, dojenind cu asprime și mare indignare, cu prilejul inspecțiunilor ce le fac școlilor, pe acei învățători români cari nu-și dau tocmai mare osteneală cu limba germană, iar pe cei ce o fac aceasta, în paguba limbii românești chiar și a tuturor celorlalte materii laudându-i și scoțându-le, pentru a-i încuraja și la mai multă silință, aceste merite trădătoare, în relief, prin așa numite

decrete de laudă și recunoștință din partea consiliilor școlare.

Aceasta e situația în care se află școala primară românească din Bucovina, acesta e raiul în care ni se zugrumă cele mai sfinte drepturi naționale și ni se înăbușesc simțurile, iar partidele noastre politice se sfășie între olaltă, cu patimă și inversunare, apărând castele și interesele acestora. Din toate părțile ne amenință dușmanii noștri etnici cu moartea, iar noi stăm și ne ciorovăim și ne mâncăm și ne distrugem între olaltă.

Toate partidele scriu pe firmele lor, pentru a-și face reclamă, cuvinte goale „național” și „naționalist”, dar care partid a făcut măcar o simplă interpelație, printr'un membru al său, împotriva germanizării ilegale și pe ascuns a școlilor primare românești, prin sporirea orelor de curs și prin introducerea cărților romanofagului Tumlirz? Nici unul.

Și, dacă n'au făcut-o aceasta partidele noastre politice, încuscite și întovărășite, fiecare în parte, cu toți dușmanii de moarte ai neamului românesc din Bucovina, și dacă nu vor face-o nici de-acuma, rămâne ca s'o facă măcar acei puțini învățători grupați în jurul unui nou steag de luptă și de ideal, cel *naționalist-democrat*, nu însă în formă de interpelațiuni, ci de proteste, în mari adunări publice, unde se va spune răspicat cuvântul învățătorimii românești și se va înfiera după cum se cuvine procedura „forurilor competente”, atât a celor școlare cât și a celor politice — beamteresti — chezaro-crăiești.

Se apropie funia de par pentru toți aceia cari ni-au vândut neamul pentru un blid de linte, pentru aceia cari ne-au furat, cu viclenie, drepturile noastre sfinte, ca și pentru acei cari au avut datorința să le apere, și au tăcut.

Din delegațiuni. Comisia de colajune a delegațiunii ungare a ținut ieri o ședință sub președinția contelui Aug. Zichy. Comisia stabilește că hotărârile ambelor delegațiuni consună până în cele mai mici amănunte. Referentul Rosenberg propune ca hotărârile să fie prezentate M. Sale spre prea înaltă sancțiune. Se decide

în senzul acesta. Contele Berchtold mulțumește delegațiilor pentru munca depusă în interesul monarhiei și anunță că în cel mai scurt timp va înainta M. Sale hotărârile delegațiunilor. Ia cuvântul Prea S. Sa episcopul V. Hossu mulțumind, în numele membrilor delegațiunilor, guvernului comun pentru lupta ce o duce întru apărarea siguranței și a bunăstării popoarelor din monarhie. Iși încheie vorbirea, implorând binecuvântarea Cerului asupra monarhiei și a bătrânului ei domnitor.

După verificarea procesului verbal, președintele declară sesiunea actuală a delegațiunilor, închisă.

Delegațiunea austriacă deasemenea a ținut ieri ședință. După ce se constată, că hotărârile ei consună cu ale delegațiunii ungare, se declară și aici sesiunea delegațiunilor, închisă.

Declarațiile senzaționale ale lui Fr. Kabos. Deputatul Kabos, unul dintre foștii vicepreședinți ai camerei, a făcut unui ziar din capitală destăinuirii senzaționale asupra stărilor din partidul național al muncii. Reiese din aceste destăinuirii că legăturile — de interese — dintre membrii partidului guvernamental au început să se distrame și că o puternică mișcare de disidență e pe cale a lua ființă în sânul acestui partid. În fruntea disidenților se va pune însuș deputatul Kabos, dând naștere unui nou partid cu program 67-ist. După cum prezintă Kabos situația, se prevede că la spatele lui Tisza nu va rămânea decât un număr neînsemnat dintre aderenții săi personali. Odată cu căderea lui Tisza va urma și căderea guvernului actual, care nu are multă trecere înaintea membrilor partidului, dat fiind că însuș șeful cabinetului, care este Lukács, nu-i decât o unealtă fără voință în mâinile lui Tisza.

Cu toate că deputatul Kabos, care până în momentul de față a făcut și el parte din partidul muncii, desminte într-o declarație dată târziu noaptea forma în care a apărut interviuul, rămâne fapt stabilit că armonia între membrii partidului guvernamental s'a distrămat, iar că Lukács nu e decât unealta lui Tisza, asta o știam de mult.

Consiliul de miniștri de ieri. În consiliul de miniștri comuni, care a avut loc ieri seara în Viena, s'au discutat afacerile curente din Bosnia, între altele e chestiunea constituirii noulor linii ferate. S'au decis, ca linia vicinală dintre Brood și Serajevo să rămâie și mai departe așa și să se construiască o nouă linie regulată pe valea râului Bosna, între Serajevo și Doboj, care să fie prelungită apoi până la Dolni-Tuzla.

Imi trecu par'că un fior prin inimă! Cum putea tata să-mi facă una ca aceasta, să mă lase singur, în pădure, lângă un mort. Inșă eu nu știam drumul și n'aș fi aflat lemmarii. „De bună seamă, băiete, că nu ți-o părea bine”, urmă el, „inșă cineva trebuie să vegheze aici, măcar atâta parte de iubire creștinească să aibă Wolf și acum”.

Eu priveam țintă spre vânător. Tata își scoase barda din briu, tăie câteva crengi din copaci și-l acoperi cu ele. După aceea ingenunchie și zise un „Tatăl nostru”. Ridicându-se iară imi zise: „Și acum, băiete, fă-i prietenului nostru slujba aceasta, de veghează. Barda ți-o las, prinde-o bine. Vulpi și corbi pot să deie pe aici, alte dihanii nu prea sunt prin părțile astea. Până la tușele cele de colo poți merge, mai departe, nu. M'oi sili, până la amiază-ți va veni cineva!” Mai puse apoi un sfert de pâne la rădăcina unui copac, și plecă. El nu merse de-a curmezișul poienei, pe unde veniserăm, ci dispăru în tainicul întuneric al codrului. Rămăsesem astfel de tot singur în mijlocul codrilor, pe când lumina blândă a soarelui învăluia poiana, copacii scilpitori și movila dela marginea codrului. Nu voiam să privesc spre mort; mă îndreptă-i spre tufișuri, inșă ochiul mi-se tot întorcea spre crucea roșie, la căpătâiul căreia zăcea el. Bietul vânător Wolf! Mi-aminteam încă de tot bine, când cu câțiva ani trecuse prin preajma casei noastre cu mireasă și nuntași. Buciumele cântau și pistoalele pocneau de zăraiau ferestrele caselor. Wolf fu-

sese flăcău chipeș: purta o floare 'n pălărie și un prosop roș pe după gât, pe unde acum era rana de sânge. Mergeam de-a lungul tufișelor. Câte-o creangă se mișca și tremura în bătaia vântului. Din când în când zăream câte un călușel sau alt gândac. Dădai ramurile la o parte și privii în apă; era liniștită și alvia scilpea din când în când în bătaia soarelui. O șopărlă pistriță se apropia de mine, o apuca-i la fugă speriat. Apoi începu-i a măsura umbra copacilor, — până va începe a crește, oamenii vor veni. Inșă ea se făcu tot mai scurtă. Soarele se suise acum de câteva sulite spre cer, și 'n zare se vedeau munții și codrii albaștri. Mă întorsei înapoi la cruce și mă așezai pe piatra, pe care ingenunchiază călătorii cu frica lui Dumnezeu. Crucea era înaltă și-și întindea brațele lungi, par'că ar voi să cuprindă toată pădurea. Icolo zăream câte-o viorică, care se ivea sfioasă printre ierburi; nici un cântec de pasăre, din când în când se auzia doară bâzăitul unei muște. Era o liniștită și senină zi de primăvară timpurie. Și niște hoți l'au ucis....

Mergeam de-a lungul și de-a latul fânațului și mi-am propus să măsur iară umbra copacilor abia când de zece ori voi fi înconjurat poiana. Inșă umbra se scurta încă și mai mult. M'am apropiat atunci de trupul mortului și l'am privit așa lungă vreme: nu mai simțeam nici un fior de spaimă. Mă așezai apoi iară sub cruce și mâncai o bucată de pâne. De-odată auzii un foșnet: un cerb se ivi printre crengi. Se apropie de

grămada de vreascuri și-o cercetă; de acest vânător nu se mai teme. Și mirosind abia iarba de pușcă alergă în tufiș, în sărituri mari. Când încercai acum iară umbra, ea se lungise puțin. Eu inșă trebuie să fi stat acum mai multe ceasuri în poiana aceasta. Ca întotdeauna, tata și de astă-dată avu dreptate. Eu auzii un foșnet prin pădure. Se apropia cineva. Inșă nu erau lemnarii, cari aveau să-l ducă pe Wolf, ci o femeie tină, cu un coș, care avea pe brațe un copil ca de 3 ani. Ele cântau un cântec vesel și micuța copilă se bucura și se tolănea în iarba moale. Le recunoscu: erau soția și fetița lui Wolf. Ele se apropiară și văzându-mă mama zise fetitei: „Uite, Agata, aici la cruce șade un băiat, de spune „Tatăl nostru”. Vezi, el e un băiat cuminte”. Ingenunchie și ea, de se rugă; fetița îi urmă, cu o față de tot serioasă. Mie mi se strângea inima! Cum le-aș fi putut spune, cine zăcea sub vreascuri? Mă dusei de-o parte în tufiș: „Așa, puile, zise femeia, eu mă duc să mai string niște ierburi, tu așează-te pe vreascurile acelea și joacă-te. După aceea vine tata de pe „Piatra dracului”, vom mânca împreună, și vom merge veseli acasă.” Ea puse copilă pe grămada de vreascuri, — căpătâiul tatălui mort. După aceea se duse să-și îplinească treburile. Eu nu știam ce să-i răspând, arătai cu degetul spre un fluture alb ca neaua și zisei: „Ia, acum, mă uit la musca aceasta cum zboară, — uite cum zboară!” „Ești nebun”, zise femeia rîzând și-și urmă treaba. Micuța Agata se juca acolo pe grămada de

Avântul slavilor.

București, 17 Octomvrie.

Nu mai încapă nici o îndoială: în actualul conflict din peninsula balcanică a lucrat *măna Rusiei* și avântul războinic, cu acest caracter eroic pe care nu-l putem contesta, al slavilor din Balcani este protejat de politica guvernului din Petersburg. Mai mult chiar: putem afirma cu cea mai mare siguranță că acest mare curent de ofensivă al slavilor din Orient este încurajat de însăși Franța, care vede în slavism instrumentul cel mai puternic menit a-i servi ca să-și ia revanșa pentru înfrângerea dela 1870—1871.

Sunt atâtea semne care confirmă această aserțiune. Ziarele franceze, pe cari le urmărim în aceste momente critice mai mult ca oricând, sunt pline de articole elogioase la adresa slavilor, armata bulgară este prezentată opiniei din Franța ca una ce este la înălțimea marilor armate europene. Știrile despre succesele (adevărate sau pretinse încă nu se știe!) muntenegrinilor sunt înregistrate cu multă satisfacțiune. Unele reviste populare au dat chiar portretul țarului Ferdinand în costumul de împărat al Bysanțului.

În sfârșit întreaga presă franceză încurajează avântul slavilor din Orient și își manifestă simpațiile pentru *Liga balcanică* ale cărei trupe combat, în aceste clipe, contra semilunei urgisite, care a făcut timp de atâția secolii, atâta rău creștinilor. Actualul războiu din Balcani este prezentat de publicistica franceză ca un războiu *just*, un războiu al liberărei, un act de răzbunare divină pentru suferințele îndurate de creștinii cari au fost sau mai sunt încă sub barbara domnie turcească. În Franța ca și în Rusia actualul războiu este foarte *popular* și urările de izbândă ce li se adresează bulgarilor sârbilor și muntenegrinilor sunt cât se poate de sincere.

Se înțelege dela sine că blocul slav n'a pornit la luptă fără un plan bine determinat. Care este acest plan?

Firește că nu-l putem preciza așa cum el a fost stabilit în cabinetele dela Petersburg,

Sofia, Belgrad și Cetinje. Slavii caută să învâle proiectele lor în cel mai adânc mister, spre a fi cu atât mai siguri de succes. Totuș, cu ajutorul unor conjeturi spriginite de unele indiscrețiuni și de evenimentele cari vorbesc așa de clar, se poate ghici destul de ușor care este *scopul* slavilor.

Obiectivul actualei politice slave este îndoit. Pe de o parte slavii din Balcani vor să lovească în *Turcia* și în *Austro-Ungaria*, pe de altă parte slavii dela Nord, și în special Rusia, vor să lovească în *Germania*, marea protectoare a Turciei și a Austriei și a tuturor năzuințelor îndreptate contra slavilor.

Succesul acestor mari tendințe slave depinde dela două mari circumstanțe politice: întâi *esirea Italiei din Tripla Alianță*, al doilea *înstreinarea României* de politica austriacă și germană. În momentul când *Italia* a eșit din Tripla-alianță și când *România* s'a decis să rupă legăturile unor relațiuni nefirești și nepopulare, slavii vor triumfa și, sprijiniți și de Franța și Anglia, vor da germanilor o lovitură simțitoare emancipându-se în acelaș timp de sub tutela lor obositoare. *Cheia situațiunii europene* se găsește acum la Roma și la București. Când *Italia* și *România* se va desface de blocul germano-austro-ungar *echilibrul* european se va strica în favoarea Dublei-Alianțe care va profita de moment ca să ia ofensiva.

Iată secretul atitudinii *rezervate* ce se păstrează atât la Roma cât și la București. *Italia* vrea să fie cât mai puțin angajată în conflictul dintre politica Dublei-Alianțe și politica germană spre a putea ori când trece de partea aceluia dintre cei doi adversari cari îi oferă mai multe avantajii. Pe de altă parte *România* caută să profite de *excelenta situațiune în care se găsește* spre a face aceea politică externă *de pe urma căreia românismul va avea mai multe foloase*. Armata de o jumătate de milion, admirabil instruită, echipată și comandată, asigură statului român un rol decisiv în conflagrațiunea viitoare dintre Rusia și Austro-Ungaria. În aceste împrejurări nici un guvern din Europa nu se

va mira când România va veni în consiliul european chiar cu revendicațiuni *teritoriale*.

Vedem din această mică schițare a situațiunii Italiei și României că pentru aceste două state avântul actual al slavilor este de cea mai mare importanță. Vom fi amicii sau dușmanii lor? — iată chestiunea extraordinar de importantă asupra căreia va trebui să decidem în curând.

Cât despre Italia ea pare a fi deja hotărâtă de a curma politica ei germanofilă de până acum și a da mâna cu Dubla-Alianță, care îi promite avantaje enorme. Se menține cu insistență svonul că Italia ar fi deja înțeleasă cu Franța, Rusia și cu Liga balcanică și fidelitatea ei către blocul germano-austro-ungar este cu desăvârșire *compromisă*.

Ce vom face noi românii, România? Acum trebuie să *deschidem ochii* bine. Germania și Austro-Ungaria sunt în ajunul unor grele încercări, poate în preajma unui dezastru. Politica franco-rusă domină în aceste momente Europa și are șansa de a eși victoriosă din marea luptă.

Nu putem termina constatările noastre decât exprimându-ne speranța că cercurile conducătoare din București, și în special gloriosul rege Carol I, vor cunoaște cari sunt interesele mari ale neamului și vor ști să dea lovitura acolo unde trebuie. Să ne ferim, în orice caz, să facem o politică lașă, de sinucidere!

Congresul național-bisericesc

Cuvântul de deschidere al I. P. S. Sale Mitropolitului I. Meșianu.

Preasfințiților domni episcopi și Preasfințitorilor domni deputați!

Precum se bucură fiecare părinte, când se vede încunjurat de fiii săi iubiți, veniți din apropiere și din depărtare: tot asemenea mă bucur și eu, acum, când, la adâncime mele bătrânețe mă văd încunjurat de Preasfințiile Voastre Domnilor episcopi, și de Domniile voastre domnilor deputați, mie fii iubiți în Domnul.

Tot atât de mult se bucură însă, împreună cu mine, și clerul și poporul nostru, știind pe Arhieriei și pe fruntașii și aleșii săi, întruniți în acest congres național bisericesc, pentru împreună lucrare la dezvoltarea și întărirea organismului vieții noastre bisericesti, și la cultivarea și întărirea simțului religios, izvorul binelui și al fericirii noastre.

Și într'adevăr, cum nu ne-am bucura cu toții, văzându-ne acum întruniți aici pentru a lucra împreună la întărirea bisericii noastre naționale, când bine vedem câte curente periculoase amenință și în aceste timpuri grele, și când prea bine știm, că tot ce avem și noi mai scump, legea, limba, datinile străbune, și chiar existența noastră, numai bisericii noastre străbune avem a le mulțămii, care ne-a ocrotit în contra cutropitoarelor valuri, trecute peste noi; căci de nu aflam scut nici în biserică, nu știu ce s'ar fi ales de noi.

Să nu uităm însă, Domnilor, că dacă biserica noastră străbună, și în cele mai grele împrejurări, când ea însăși era prigonită și subjugată, avea acea putere magică, de a adăposti și a întări pe fericiiții noștri părinți, în contra valurilor cutropitoare, cauza fu, și că acei fericiiți părinți țineau cu toată tăria la ea, se grupau cu mare însuflețire în jurul ei; o cercetau cu mare dragoste și evlavie, intelectuali și popor, stăpâni și servitori, bogați și săraci deopotrivă, alipindu-se de ea cu atâta pietate, încât nici cele mai crâncene prigoniri nu-i puteau înstrăina. De aceea nici nu s'au pierdut, decât ceice s'au înstrăinat de ea.

Câtă deosebire între atunci și acum. Atunci prigoniri crâncene asupra bisericii și asupra cre-

vreascuri, scormonea printre crengi, — și scoase ceva afară. Deodată par'că-i venea să plângă și își chemă mamicița. După câteva clipe femeia veni și fetița îi întinse un inel: „Uite! L'am găsit, e a tatei”. Ea strigă mirată: „De unde-l ai?” Miciuța râdea mulțumită. Femeia ridică copilul, de-l puse alături la pământ, aruncă op rivire printre vreascuri și strigă speriată: printre vreascuri se vedea o mână de om. Ca nebună se aruncă pe strânsura acea de ramuri uscate, le dădu la o parte, se opri brusc și-și acoperi fața cu palmele. În fața ei zăcea într'o baltă de sânge închiegat soțul ei. Sosiră atunci și doi lemnari de aduseră o năsalie, pentru a duce acasă mortul. Mai întâi ingenunchiară și se rugară liniștiți, apoi îl ridicară, îi puseră pușca alături și porniră. Coșul rămase printre ierburi, femeia îl uitase; ea nu zicea nici un cuvânt, nu vărsa nici o lacrimă, își ducea pe braț fetița, care se juca. N'o să uit nici-odată fața palidă, încremenită a femeii și capul senin și nevinovat al fetiței, cari urmau lemnarilor. Eu încă veneam în urma lor. Salciile scipeau în luciul lor umed; umbrele brazilor se tot lungeau și cuprindeau acumă întreg fânașul. Crucea roșie se înălța nemișcată în întunerecul marginii de codru.

Ne apropiam de sat. Eu mersei spre curtea noastră. Când să dau în ulița noastră, văzui câțiva flăcăi voinici, cari duceau un om cu privire rătăcitoare și părul vâlvoi, — era Toni. Tata puse să-l urmărească, după ce l'am văzut azi dimineață rătăcind prin codru. Judele sosi și sub

stejarul mare și umbros din fața casei noastre fu ținută judecata. Toni mărturisi, că el, voind să se răsbune, l'a ucis pe vânător. De aici fu dus ferecat în târgul, de unde odată plecase, ca copil.

Când intrai în odaie tata ședea pe pat; era foarte tulburat; mă puse pe genunchi și zise: „Băiete! A fost un ceas rău! De grija ta mi s'a fost pus o piatră la inimă!”

În anul acela n'am mai mers în poiană. De atunci însă am mai fost. Salciile și acuma mai scilipesc în bătaia soarelui și brazii își înalță vârfulurile semețe spre cer — și umbra lor se tot scurtează și crește, ca soarta oamenilor pe pământ, și umbra lor crește și dispore ca viața omului.

Dr. RÓTH KALMAN,
MEDIC.
TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)
Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.
Consultațiuni separat pentru tuberculoși
Aitoare cu Tuberculin.
No 45-50

dincioșilor ei, astăzi libertate și autonomie, atunci alipire strânsă de biserică, astăzi indiferentism și nepăsare în multe părți, atunci cercetare regulată a bisericii și împărtășirea cu sfintele taine, din partea tuturor membrilor ei, astăzi o întrelăsare păcătoasă, ce slăbește simțul religios, și prin aceasta și însaș biserica străbună.

Dacă ne vom reaminti, domnilor, că fericirii noastre părinți, cu mari jertfe și suferințe ni-au conservat biserica, ca să ne fie și nouă isvor nesecat de cultură și lumină și adăpost puternic în marea cea vițoroasă a vieții, și de vom mai considera, că ea numai în acel caz va fi și pentru noi ceea ce fu și pentru fericirii noastre părinți, dacă vom ținea și noi cu aceeași tărie la ea, atunci am păcătui greu în contra ei și a noastră înși-ne, dacă acum, când e liberă și autonomă, n'am ținea cu îndoită tărie la ea, și dacă n'am manifesta aceasta și în faptă, și mai ales prin cât mai regulată cercetare a ei.

Să nu ne tot plângem, domnilor, de slăbirea simțului religios, aruncând vina pe una și altele, ci să recunoaștem că cea mai mare cauză a acelei slăbiri este însaș slăbirea cercetării bisericii, și din partea fruntașilor și a intelectualilor noștri, cauză, ce numai prin cât mai regulată cercetare a bisericii se poate delătura. Căci văzând publicul nostru și pe fruntașii și pe intelectualii săi, cercetând mai regulat biserica, se va însufleși și el tot mai mult la aceea.

De vor urma așa toți fruntașii și intelectualii noștri, se va întări tot mai mult simțul religios în toți credincioșii noștri, și prin aceasta și biserica străbună, precum și legătura dragostei dintre fruntași și dintre intelectuali și așa vom putea lucra toți într'un gând și o simțire, la înaintarea noastră. Dacă însă nu vom urma așa, atunci va slăbi tot mai mult simțul religios, și prin el și biserica, și nu știu atunci ce s'ar mai alege de noi. Cercetarea bisericii e de mare folos, nu numai pentru a lua parte la serviciile divine, și a ne ruga și împreună lui Dumnezeu, dar și pentru a lua tot atâtea învățături mari și folositoare din adâncă filosofie, ce se cuprind în cărțile noastre bisericesti. Să luăm asemenea exemplu bun, domnilor, dela popoare, și națiuni culte, ca Germanii, Englezii și alții, cari țin cu mare tărie la biserica lor, deși mai au multe alte terene ale culturii, și cu atât mai mult să le urmăm noi, căroră biserica străbună, ne este aproape singurul teren de cultură religioasă.

Tot așa exemple bune, putem lua și dela compatrioții noștri Maghiari și Sași, cari pretues numeroase alte terene culturale, cu ajutorul intelectualilor lor, mai lucră la cultivarea simțului religios în poporul lor, și prin felurite reuniuni, de bărbați și femei, de feciori și fete și alte asemenea.

De vom cerceta dlor, pentru ce stăruiesc atât de mult și cele mai culte națiuni și popoare, la cultivarea simțului religios, vom afla că s'au convins și acelea, că fără religione nu e nici cultură, nici progres adevărat, iar fără de acestea nu e nici bine nici fericire. S'au convins d-lor și acele popoare și națiuni culte, despre adevărul cuvintelor înțeleptului Solomon: „că înțelepciunea sau cultura religioasă este mai scumpă decât visteriile aurului și argintului, căci în dreapta ei ține lungirea zilelor vieții, iar în stânga ei bogăție și mărire”; s'au convins d-lor și acele popoare culte că numai cultura religioasă poate feri pe indivizi, familii și societăți; că numai ea poate da oamenilor binele și fericirea, aici și dincolo de mormânt.

Să privim numai printre oameni și ne vom convinge, că cine are cultură religioasă, are și fapte bune, are și mulțămirea sufletului și liniștea conștiinței, are darul lui Dumnezeu, în casă, în familie și se simte bine și ferice; iar unde lipsește cultura religioasă, acolo lipsesc faptele bune, lipsește mulțămirea sufletului și liniștea conștiinței, lipsește darul lui Dumnezeu; iar cel lipsit

de acestea nu se poate simți bine, măcar de ar avea ori ce bunuri lumesti.

Toate acestea le-a avut în vedere și fericitul marele nostru Arhiepiscop Andrei, când, ajutat de preamalta grație a Majestății Sale Impăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I., căruia zilnic îi imploram mulți ani fericirii dela bunul Dumnezeu; apoi ajutat și de bunăvoința înaltului guvern al patriei, ni-a eliberat biserica noastră națională de aservirea seculară și ni-a mai înzestrat-o și cu frumoasa autonomie de care ne bucurăm, punând soartea ei, în mâinile congreselor noastre, precum însuși zise, în memorabilia sa cuvântare dela primul nostru congres, din anul 1868:

„Cu toată odihna sufletească depun toată competența legislativă și administrativă a bisericii, în mâinile congresului de acum și a celor viitoare, ca singure reprezentanțe legale și canonice a întregii provincii mitropolitane, dar totodată în mâinile acelor congrese, depun și răspunderea pentru ulterioara soartă a bisericii”.

Din aceste memorabile cuvinte veți binevoi a vedea dlor, că prin punerea soartei bisericii în mâinile congreselor, ni se impune și nouă, celor întruniți acum aci, în acest congres național bisericesc, o mare și grea răspundere, de care numai așa ne vom putea, pe deplin achita, dacă vom urma părinteștile sfaturi și învățături, ale fericitului marelui nostru Arhiepiscop, curățite și prin faptele sale și anume, dacă vom lucra în dragoste și înțelepțește, la conservarea și întărirea scumpei noastre moșteniri părintești, la ferirea bisericii naționale de orice porniri stricătioase, de orice conflicte periculoase, și de orice curente dăunose, precum și dacă vom ținea tot cu mai mare tărie la ea, cum au ținut și fericirii noastre părinți, pentruca așa și ea să-și poată împlini, tot cu bun succes, sublima misiune culturală.

Acestea trebuie să le facem dlor cu atât mai vărtos, cu cât de soartea bisericii noastre, este strâns legată și soartea noastră și a poporului nostru și căci dacă nu le-am face, am păcătui greu, și în contra noastră și contra poporului nostru.

Pentru ca însă lacrimile noastre să aibă cât mai bun rezultat, este neapărat de lipsă dlor, ca paralel cu îngrijirea de soartea bisericii să îngrijim și de soartea școalelor noastre confesionale, stăruind a le desvolta, a le întări și a le asigura existența, fiind și ele chemate a ajuta biserica la împlinirea sublimiei sale misiuni culturale. Astfel ni se impune deci, și acea mare datorință, de a stăruii, ca o parte din lucrările noastre concentrate până acum, asupra bisericii, pe viitor să o întorcem și asupra școalelor noastre confesionale.

Ni se impune dlor, deastădată să spesăm mai puțin pentru biserică, pentru ca cu atât mai mult să putem jertfi pentru școale, și mai ales pentru școalele primare, atât de necesare pentru popor, căci numai așa va putea crește și tineretul nostru, în spirit creștinesc, religios, național și patriotic, ca să devie folositor bisericii, neamului și patriei.

Deși la aceasta, încă se cer mari jertfe, mai ales dela noi intelectualii și fruntașii poporului, dar dacă vom considera că în timpul de acum școala este chestiune de viață și pentru poporul nostru; și dacă vom mai considera că acel popor, ne susține pe noi Arhiepiscopii săi, pe câteva mii de preoți și învățători, intelectuali, comercianți, profesioniști, industriași și alții asemenea, pe cari în viitor numai cu ajutorul învățăturii, ne-ar mai putea susține, atunci vom înțelege că și cea mai mare jertfă ce am pune pentru școală, este prea mică. Căci în ce măsură vom jertfi, în aceia se va lumina și poporul și apoi tot în acea măsură s'ar întări, și s'ar putea susține și pe sine și pe noi.

În vederea acestora, și a timpurilor grele, prin care trecem, nu află cuvinte, prin cari să

Vă recomand d-lor, ca una dintre principalele d-voastră ocupațiuni, din aceasta sesiune congresuală, să Vă fie și îngrijirea de soartea școalelor noastre confesionale, de toate categoriile.

Dar fiindcă la toate acestea pe lângă silințele noastre, ni este neapărat de lipsă și ajutorul cel puternic al Prea bunului Dumnezeu, implorând eu, și din acest loc, acel mare ajutor, iar pe d-voastră salutându-Vă cordial, declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinar pentru anul 1912 de deschisă.

Scrisoare din Budapesta.

Sedița de constituire dela soc. „Petru Maior”.
— Ne lipsesc ziarele din România. — O propunere către comitetul societății „P. M.”

Budapesta, 16 Oct.

Peste câteva zile o să primească și onor. redacție lista noului comitet al societății. Și ne vom bucura împreună, că tinerimea universitară a făcut o alegere norocoasă în persoana d-lui V. Stoica, pe care l'a ales unanim și cu o vădită bucurie, de președinte. Prevedeam în scrisoarea mea din 12 l. c., oarecari certuri și desbinări. Dar spre bucuria noastră a amuțit orice intrigă. Partea cea mai mare a membrilor din comitet au fost aleși cu unanimitate. Criticarea scrupuloasă a activității comitetelor din anul trecut, precum și a gospodăriei acestora, îmi face impresia, că pe viitor membrii soc. „P. M.” — îngrijorați de soartea acestei candelă în bezna ce domnește aici —, vor fi mai puțin elastici față cu pretențiunile de eliberare morală a viitoarelor comitete.

*

În scrisoarea mea din 12 Oct. avusesem informația, că numărul membrilor a trecut peste 60 dar n'a atins cifra de 70. În ziua alegerii însă numărul membrilor aproape s'a dublat. Azi în 15 Octomvrie avem deja 113 membrii activi, în mare parte însă colegi mai tineri, căci „bătrânii” au uitat, că adresa e: „Petru Maior”, str. Mátyás Nr. 11 etj. II.

*

Și cea mai mică hârțiuță ce apare de sub teascurile tipografiei dele Vălenii-de-Munte, precum și eminentele ziare Minerva, Universul, Seara apoi cele din Iași, — toate numai trec prin porțile zidului Chinezesc dela Predeal până la Verciorova. Așa, că acum când stăm în fața unor zile de însemnătate istorică, noi studenții de știm ceva despre România o știm din „Românul” și din ziarele mondiale. E de regretat faptul acesta. — De aceia rugăm redacțiile ziarelor din țară, să ne trimită ziarele cum să expediază redacțiilor noastre de aici. „Copiii nimănui” vor avea bucurie și mult să va contribui la întărirea conștiinței românești.

*

Un fruntaș al științei sociologice germane, dl Werner Sombart, prof. la Berlin, a ținut zilele acestea aici două conferințe publice. Una: „Massenkultur unserer Zeit”, cealaltă: „Aristokratie und Demokratie in Wirtschaftsleben”. A făcut-o aceasta la invitarea cercului studentesc liber cugetătorilor „Galilei”. Nu zic, că și noi să invităm pe un Sombart, Ponson, de

Margit-Viora { CRÈME.
POUDRE.
SĂPUN.

Nestricătioase, depărtează de pe față piștrui și totfelul de necurățenie. — Prețul 1 cor. 60 fil.

De vânzare numai la: **BRAUN ERNŐ** farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71.

In contra tăciunelui de grâu.

Cel mai bun mijloc

O dosă 40 fl., care ajunge la 100 klgr. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrășarea

1 cutie . . . . . 70 fl.
1/2 Klgr. . . . . 1 cor. 50 „
1 „ . . . . . 2 „ 50 „

Gubernatis etc. Dar să invităm fruntașii literaturii noastre și pe fruntașii vieții publice. Căci care dintre colegii mai bătrâni nu-și aduce aminte, de nemuritorul Caragiale cum ne aduna laolaltă dându-ne povețe și cetindu-ne mărgăritarele literaturii. Iar, dela întrunirile acelea, întorși în odăița din cutare mansardă, eram capabili a ne da răspunsuri la zeci de întrebări ale conștiinței noastre, — întrebări la cari n'am primit și multă vreme nu vor primi nici în ceilalți opt și atâția ani dearându-l. M.

Mormântul lui Isus.

De Dr. Cassiu Maniu.

Voi, creștinilor și Românilor, voi păzitori ai mormântului lui Isus din veacul al XX-lea, pentru ce stați tot nemșcați și indiferenți, ca ostașii de acu' două mii de ani, cari păzeau mormântul sfânt?!

A doua oră a fost îngropat Domnul vostru, care așteaptă învierea Lui în sufletul vostru ca să puteți lupta și învinge cu păcatul negru sub al cărui drapel s'a năpăstuit asupra neamului românesc Satana, păgânul, camelonul care, de două mii de ani își schimbă forma numai, dar în desnădăjduirea sa vrea mereu să împingă în prăpastie creștinătatea.

Minune așteptați oare? Dar *convinși să fiți că minunea singur vrednică de nobila voastră tradiție și de sângele martirilor fără sfârșit ai gintei voastre române, minunea ce singur vă poate da tărie în luptă, este stânta virtute a credinței!*

Azi a crede ferm este minune. Dacă nu ni s'ar fi clătinat credința nu am fi supuși acestei nouă grele încercări, *credeți ferm și dreptatea voastră vă învinge porțile infernului și de astădată!*

Arătați voi, neamul disconziderat și perzecat, că aveți mai mare suflet, mai mare caracter, căci aveți: *credința*. Scris este că: *cel drept în credință are viață.*

Priviți departe peste Carpați, peste Alpii gigantici cum frații vosrii francezi se topesc ca ceara la fața focului, de când și-au pierdut virtutea credinței. Nemernicii sunt toți dușmanii credinței mântuitoare alui Isus Hristos. Nemernicii de ei voiesc a birui totul și acun dau mâna chiar cu însuș Satana. *Așa se vor stinge și ei ca Francezii atești!*

Acuma când Hristos e cu noi, zidurile sunt ca paiangeni, dar îndepărtat de noi paiangeni devine zid. Ridicați dar piatra necredinței de pe mormântul lui Isus și fiți ostașii bisericii Române unul fiecare.

Trebuie reînviat în întregul său un neam ce are mari destinuri. Și se poate că Provedința acuma își execută planul de a face o națiune mare din neamul românesc. Căci întâi neamul trebuie organizat sufletește după care urmează putința manifestării puterilor sale sufletești.

Astfel se folosește Provedința de răutatea lumii ca să ducă pe calea desăvârșirii neamurile...

Răutatea lumii a udus cu sine suferința, iar suferința e școala virtuții...

Tărie cu care a ținut de veacuri neamul românesc la adevărul mare al misiunii lui Isus Hristos, misiune făgăduită azi de dușmanii bisericii creștinești, trebuie să se reveleze azi ca pe timpurile martiriului creștinismului.

Tăria aceasta creiază duhurile de apostoli, ea dă superioritate față de satelii Satanei, ea duce ostirea noastră spre triumful cel definitiv, spre triumful credinței, dragostei și nădejdei, ce singur întemeiază viața socială și națională duratoare.

Tăria aceasta e izvor de minuni și conduce cu siguranță spre binele absolut al popoarelor și al națiunilor.

Despre această tărie trebuie dat exemplu azi celor neștiutori, celor perzecați și celor ispițiți de a privi indiferent la al doilea mormânt al Domnului Nostru Isus Hristos.

Războiul din Balcani și atitudinea României.

(Urmare).

II.

Aceste tergiversări ale înaltei Porți erau favorizate nu numai de inerția „concertului european”, ci și de rivalitățile naționalităților creștine din Balcani. Aceste rivalități întunecau până și chestiunea, în aparență atât de simplă, a caracterului etnic al populației macedonene. În 1889 d. S. Gopcević, sârb de origine, număra, în Macedonia și vechea Serbie, 2,048.000 Sârbi și 57.600 Bulgari. Câtă precizie! Dar, în 1900, d. Canciov, bulgar, găsește, cu nu mai puțină precizie, numai 700 Sârbi și 1,180.000 Bulgari! Statisticienii greci ajung și ei la rezultate uimitoare. Pretențiunile Albanezilor și revendicările drepte ale Aromânilor complică și mai mult această situație atât de încurcată, care, cu drept cuvânt, putea da Turcilor nădejdea că, la urma urmelor, fiecare din naționalitățile rivale va preferi jugul turcesc triumfului definitiv al antagonismului.

Dar tânărul stat bulgar, care a dat dovadă de atâta vitalitate, a știut să-și câștige simpatia populației slave din Macedonia, prin energia și tenacitatea cu care apăra cauza *Macedoniei bulgare*. În 1894 se naște „Organizația macedo-adrianopolitană”, diriguată de un „înalt Comitet extern”, cu sediul în Sofia, apoi un „Comitet intern”, chiar în Macedonia, cu conducători ca Boris Sarafov și Delcev, destul de cunoscuți în țară.

În ajunul revoluției Junilor Turci, situația ajunsese atât de încordată, încât o intervenție mai energică a marilor puteri părea să asigure, în sfârșit, realizarea reformelor cerute de vecinul „art. 23”. Revoluția însă, depășind limitele modeste ale acestor reforme, punând bazele unui stat constituțional, făcea ori ce intervenție inutilă și sădea nădejdea cele mai trandafirii și în inimile creștinilor din Macedonia.

Poate că aceste nădejdi s'ar fi realizat dacă Junilor Turci li se dădea răgazul necesar pentru o operă de această anvergură. Acest răgaz însă nu li s'a îngăduit, și aceasta va rămânea ca una din cele mai strigătoare nedreptăți și cruzimi ale istoriei universale.

Războiul italo-turc a deschis și a înăsprit toate hubele „Omului bolnav”: Arabia, Albania, Macedonia, Creta și Arhipelagul. Regimul Junilor Turci s'a prăbușit, provocând o acută criză internă și desbinând în fracțiuni neîmpăcate până și armata, ultima resursă a acestei rase războinice.

Astfel, pentru statele creștine din Balcani, și în special pentru Bulgaria, a fost prea mare ispită de a se folosi de această conjunctură excepțională, de a încerca să taie cu sabia nodul gordian al chestiunii macedonene, — acun, când dușmanul e slăbit de un război nenorocit, de răzcoale mai în toate provinciile, de desagregarea întregului aparat guvernamental, de conflicte militare. Alt moment ca acesta, poate, încă multă vreme se va lăsa așteptat. Pe de altă parte, Turciei însăși pare a-i surde o lovitură de „va banque”, când un triumf militar, câtă vreme nu e încă prea târziu, poate să-i dea revanșa pentru toate prigonirile destinului și să recimenteze edificiul hodorogit al Imperiului Otoman.

Aceste împrejurări au creat acea atmosferă în Balcani, care pe de o parte a îndemnat cele patru state creștine la o mobilizare simultană, iar pe de altă parte a determinat atitudinea dâră a Turcilor față de toate sfaturile marilor puteri.

În aceste condiții, quietismul opiniei noastre publice e cu desăvârșire nejustificat. Chiar dacă, prin minune, izbucnirea imediată a războiului va fi înăbușită, totuși soluția problemei nu mai poate fi amânată. Dar ea este de anevoioasă, atât de bogată în amenințări și primejdii, încât în fiecare clipă ne putem aștepta la o nouă erupțiune și mai groaznică.

Tot așa de puțin justificat e, pentru cazul în care războiul nu va fi evitat, quietismul atât în

ce privește proporțiile și intensitatea dezastrului, chiar dacă focul va fi localizat în Balcani, cât și în ce privește rezultatele lui finale.

Se dă dovadă de o ciudată lipsă de perspectivă istorică, când se vorbește astăzi de „conflictul local” în Balcani ca despre o încercare, relativ neînsemnată, în felul războiului greco-turc din 1897, sau chiar al celui bulgaro-sârb din 1885.

Nici caracterul general al operațiilor militare, nici eventuala lor încheiere, nu pot avea în cazul de față, vre-o analogie cu „escarmusele” de atunci.

Care sunt în adevăr, forțele ce stau astăzi față în față?

Armata pe care Turcia poate efectiv să o lanseze pe teatrul de război din Europa se urcă la 600 mii de combatanți (620 batalioane, cu 1,048 guri de foc).

Acestei puteri aliații pot opune următoarele contingente:²⁾

Bulgaria — până la 250 mii de combatanți (216 batalioane cu 722 de tunuri).

Serbia — până la 130 mii (cu 180 tunuri).

Grecia — până la maximum 100 mii (cu 150 tunuri).

În sfârșit, Muntenegrul poate mobiliza 40 mii de combatanți (57 batalioane).³⁾

Așa dar, forțele aliaților ar ajunge, în total până la 520 mii combatanți cu 1052 guri de foc.

(„Viața Rom.”)

C. Stere.

Un interview cu d. N. Batzaria

Războiul putea să fie evitat, — spune d-sa.

D. N. Batzaria senator român în parlamentul otoman, a acordat un interview, corespondentului din Constantiopol al „Adevărului”. Din lămuririle date de d-sa reproducem și noi următoarele:

— Dacă declarațiunea marilor Puteri începu d-sa, formulată în sensul că de rezultatul războiului nu va putea profita nici un stat, în ce privește extinderea teritorială, este sinceră și cinstită; atunci acest întreg război, care se anunță a fi foarte înverșunat, nu va fi un măcel inutil.

În acest caz, din punct de vedere umanitar, ar fi de datoria oricărui om civilizată și oricărui stat cu pretențiuni de stat modern, să contribuie de a împiedeca această inutilă vărsare de sânge. Datoria aceasta incumbă în deosebi statelor cari nu umblă după aventuri și nu sunt stăpânite de visul cuceririlor; în sfârșit acelor state cari au ca linie de conduită pacea cu menținerea statului-quo teritorial.

Statele cari și-au afirmat mai mult această atitudine sunt Austro-Ungaria și România, ambele pașnice prin excelență, având o politică conservatoare în ce privește politica lor externă. O intervenție a lor în actualele împrejurări, era cu atât mai necesară cu cât vecinătatea lor imediată cu statele beligerante, le expune la primejdia de-a vedea că focul se poate întinde și pe teritoriul lor. Astfel privită chestiunea, ambele aceste două state, în înțelegere cu celelalte puteri europene, puteau, să evite războiul și, prin această acțiune umanitară; ar fi binemeritat dela civilizația timpului și dela toată omenirea, care nu mai caută astăzi fericirea și deslegarea diferendelor politice pe calea războaelor.

— Ar fi fost suficient o mobilizare din partea Austro-Ungariei la granița Bulgariei, însoțite de un limbaj energic și hotărâtor în sensul că ele nu vor permite nici o schimbare de teritoriu în Balcani, pentru ca beligeranții să reintre în

²⁾ În scoteala de mai jos se ține seama numai de forțele reale, făcându-se abstracție de planurile de mobilizare fantastice, prin care excelează mai cu seamă Serbia și Grecia, care pe hârtie se laudă că au câte 250—300 mii de soldați fiecare.

³⁾ M'am servit pentru aceste calcule de datele din „Statesman's Year Book” pentru 1912.

¹⁾ L. Niederle, — „La Race slave”, p. 163.

calmul lor de mai înainte. Numai această simplă atitudine a acestor două state ar fi fost suficientă, ca să asigure pacea în Balcani.

De altfel interesul tuturor statelor mici din Orientul Europei, este ca în loc să-și prăpădească energia în lupte, dimpotrivă să-și unească micile forțe de cari dispun, spre a se înfățișa marilor puteri ca un bloc puternic. Așa cum se procedează acum se epuizează, istovindu-și forțele spre a servi poate interesele altor puteri, fără a putea trage din această politică cel mai mic folos. Interesele lor, ar fi putut dobândi mult mai mari avantagii printr'o politică pașnică și printr'o bună și sinceră înțelegere între dănele. Dar faptul că marile puteri dispun astăzi de milioane de baionete, nu arată oare nevoia imperioasă pentru micile state de a se uni între dănele?... Și nu este aceasta o indicație mai mult ca să le grăbească spre un acord din care să rezulte o înțelegere asupra micilor chestiuni între ele, decât să lase ca aceste diferende să fie atâțate de marile puteri pentru a crea vrajba între dănele?

Mai mult decât ori când, astăzi se simte nevoia de-o unire între toate aceste state, nu spre a se sfâșia sau distruge între ele, dar spre a se susține și a se întări una pe alta. O astfel de atitudine a lor, — termină d. Batzar — care este astăzi cerută nu numai de interesul civilizației, dar de interesele omenirii întregi, ar fi găsit cele mai mari simpatii în imperiul otoman.

Pretensiunile slavilor asupra peninsulei balcanice.

București, 3 Octombrie.

Când vecinii Sârbi și Bulgari își formulează revendicările lor asupra Turciei Europene, prezentându-le sub forma unor reforme pe care le cer de urgență dela puterea otomană în virtutea Art. 23 a tratatului de Berlin — ascund în realitate, cu totul alte intențiuni. Atât Sârbi cât și Bulgarii, urmăresc de fapt o întindere teritorială în dauna Turciei. Acesta este un adevăr istoric pe care nimeni nu-l mai tăgăduiește astăzi. Bulgarii, în deosebi, au aspirațiuni foarte lămurite în Balcani. Vecinii noștri au înțeles că secolul în care trăim este al entuziasmului și al căldurii și că acele popoare care vor ști să întrețină mai viu în conștiința masei lor un ideal național veșnic prezent, acelea vor triumfa.

Idealul bulgăresc este întemeierea unei mari Bulgarii, care să cuprindă pe toți conaționali lor din Peninsula. Hotarele dezvoltării integrale ale naționalității bulgare se găsesc stipulate în însuș tratatul dela San Ștefano (3 Maiu 1878) și prin care, după cum se știe, Rusia ceruse și obținuse pentru el, întemeierea Bulgarii, sub suzeranitatea Porței, ce cuprindea toate țările așezate între Dunăre, Marea Neagră și Archipelag, afară de împrejurimile Constantinopolului, Salonicului și Chalcidică. Această alcătuire, ar fi rămas de sigur definitivă, dacă diplomația europeană n'ar fi intervenit de frică ca nu cumva o mare Bulgarie să nu fie avantposturile Rusiei în Archipelag. De aceea, prin tratatul de Berlin s'au împărțit în trei locuri țările ocupate de Bulgari: un principat al Bulgariei, vasal Turciei; Rumelia orientală, autonomă și guvernată de un prinț creștin numit de Sultan; Macedonia și regiunea Adrianopolului sub dominațiunea imediată a Turciei și destinate să primească, prin Art. 23 al acestui tratat, o serie de reforme administrative după modelul acelorora ce se introduseră mai înainte în Creta.

Națiunea bulgară a rămas departe de a fi satisfăcută de o asemenea regulare a situațiunii sale.

De aceea, fără întârziere, o găsim după tratatul de Berlin, reluându-și procedurile sale tradiționale, pentru realizarea idealului național: propaganda pașnică prin școală și biserică; propaganda revoluționară prin bande armate, comitete și asasinat. Cea dintâi, prepară și convertește; cea de a doua, precipită evenimentele și provoacă intervențiuni. Așa cum, urmând asemenea căi, au izbutit să întemeieze mai întâi un principat bulgar ajutați fiind, ce e drept, și de ostirile româno-ruse; așa cum au izbutit să-și anexeze definitiv Rumelia și să se scuture de suzeranitatea Porței fără să verse o singură picătură de sânge, tot astfel nădăduesc acum, fie chiar și cu prețul unui război sângeros, să-și întindă dominațiunea asupra întregii Macedonii, așezându-și Regatul între Dunăre și Archipelag.

Vor reuși, de sigur, dacă cleștele românesc, merit să strângă națiunea bulgară între Dunăre și Balcani, nu va funcționa la timp.

Dar și Sârbi au revindicări de făcut în Balcani. Aspirațiunile lor însă, sunt de origină mai recentă. Pe câtă vreme Bosnia și Herțegovina nu fusese mai întâi date și apoi anexate Austriei, idealul național sârbesc era îndreptat în spre Adriatică. Dela 1878 încoace, după tratatul de Berlin, îndată ce au văzut că nu mai pot avea nici o speranță în provinciile ocupate de Austriaci, de atunci Sârbi au început să ridice

pretențiuni în Macedonia, căutând un fel de compensațiune. La început, și-au mărginit speranțele numai până la Perlepe, adică asupra porțiunii nordice a Albaniei, între Priserena, Pristina, Novibazar și Peci; încetul cu încetul însă au lărgit zona pretențiunilor, așa că astăzi revendică mai toată Macedonia.

Din nefericire n'au dreptate, căci, după cercetările făcute de etnografi serioși și nepărtinitori ca Lejean, Kiepert și alții, rezultă că marea majoritate a populațiunii Slave din Macedonia este netăgăduit bulgară. Pentru 175.000 Sârbi sunt, cu siguranță, de 3 ori mai mulți bulgari. Acest lucru reiesă foarte limpede din studiul dialectului slav macedonean, care, dacă se apropie din mai multe puncte de vedere de limba sârbă, se și deosebeste de ea prin caractere fundamentale. Specialiștii spun că adevărata linie etnică între ambele popoare este muntele Cerdag, vechiul Scardus.

În momentele de față, cunoștința năzuințelor reale sârbo-bulgare asupra Macedoniei, este de cel mai mare interes — mai ales pentru noi Români. Nouă, mai mult decât ori căror alte state europene, ni se impune datoria de a urmări, pas cu pas, mișcările de peste Dunăre.

Pe noi problema ne interesează dintr'un întreg punct de vedere: integritatea Imperiului Otoman, conaționali noștri din Macedonia și proximitatea noastră vecinătate cu regatul bulgar.

Războiul balcanic.

Turcia în așteptarea declarării războiului de către statele balcanice. — Lupte și învingeri. — Intrevederea între monarhul austro-ungar și țarul Rusiei. — Acord ruso-austro-ungar. — Atitudinea Rusiei. — Vase de război turcești în apele bulgare. — Schimbare în politica triplei înțelegeri.

Arad, 17 Octombrie.

Zări roșii însângerează orizontul în partea cea mai despre răsărit a Europei. Zări, roșii, prevestitoare de furtună, de măcel, de peire. Nori groși, aduși de elementele deslănțuite, se îngrămădesc mereu pe cerul Balcanilor și prin aer trece fiorul înghețat al morții. Iar printre nori, scaldată par'că în sânge, semiluna rătăcește desorientată, luptând cu disperare contra elementelor cari se opintesc s'o smulgă de pe cer și s'o arunce în noaptea neființei.

Bietul Mohamed VI! În cartea în care Alah înseamnă destinul tuturor credincioșilor săi, lui i s'a rezervat o soartă tristă: să vadă declinul semilunei, agonia ei, poate, chiar moartea ei.

Un epilog dureros al unei vieți care a cunoscut clipe de neîntrecută strălucire. A fost un timp când sultanul Turciei era cel mai puternic potentat al Europei, când soarele creștinătății pălea în fața strălucirii semilunei. A fost un timp când

Tot ce stă în umbra crucei, împărați și regi [s'adună] Să dea ochi cu uraganul ridicat de semilună

Dela Bosfor până la Viena și până aproape sub zidurile Moscovei, pretutindeni domnea steagul cel verde al profetului. Dar după această epocă de neîntrecută măreție, a început o altă epocă de declin. Pe cât de

impetuos a fost urcușul, pe atât de repede a fost prăbușirea. Rând pe rând semiluna a fost nevoită să dea înapoi tot ce cucerise, retrăgându-se mereu spre coastele aziatice. Și după ce a fost izgonită din Ungaria, din România, din Basarabia și Crimeea, din Bulgaria, din Rumelia, din Bosnia și chiar din Creta, acum e pe punctul de a fi izgonită și din Macedonia, ceea ce, de altfel, ar fi preludiul definitivei ei izgoniri din Europa.

Bietul Mohamed VI! I-a fost dat lui să vadă această tristă agonia a semilunei!

Marele război balcanic n'a izbucnit încă, dar zi după zi tot mai mult ne apropiem către el. Acum după încheierea păcii italo-turce Turcia vorbește mai liber și se afirmă din Constantinopol, că Poarta nici nu va răspunde la nota statelor balcanice, și nici nu declară război acestora, ci pur și simplu ea a rupt relațiile diplomatice cu statele balcanice și pregătită de război așteaptă atacul acestora, care de bună seamă nu va întârzia multă vreme.

Deacum străduințele marilor Puteri în scopul împiedicării războiului balcanic vor fi zadarnice. Soarta acestui război crâncen este hotărâtă. În privința soartei păcii europene li-se impune marilor Puteri, că în acest război să rămână numai privitoare liniștite și să-și păstreze neutralitatea. Dintre toate atitudinea Rusiei și Austro-Ungariei este mai importantă. Semioficiosul rusesc „Rossija” pu-

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: **str. Magyar nr. 26.** Institutul de primire: **str. Weitzer János** (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

bică azi un articol în care arată atitudinea Rusiei. Acest articol este foarte semnificativ pentru stările de aci. Rusia neoficială și azi este de partea statelor balcanice și le sprijină cu bani. Dimpotrivă, Rusia oficială respectă alianța și înțelegerea cu monarhia austro-ungară și dorește menținerea statului quo. Atitudinea Rusiei în decursul războiului o va decide, deci, faptul, care partid se va dovedi mai puternic și care va învinge pe celalalt.

Bulgaria declară război?

Sofia. — Turcia n'a răspuns la nota trimisă de Bulgaria Duminecă. Împlinindu-se 24 ore, termenul fixat de guvern, consiliul de miniștri s'a întrunit să delibereze. Imediat după terminarea consiliului de miniștri, s'au trimis ordine urgente ministrului bulgar la Constantinopol și consulilor din orașele turcești cu invitația de a părăsi imediat Turcia. La legațiunea turcească din Sofia s'au făcut formalitățile pentru ca supușii otomani să părăsească Bulgaria. Pașapoartele au și fost depuse.

Starea spiritelor este extrem de agitată. Se vede, că în cercurile mai aproape de palat, s'a aflat că războiul a fost declarat oficial.

Sofia. — Regele va lansa un manifest către popor, prin care face cunoscut declararea războiului.

Declarația regelui Nichita.

Berlin. — Corespondentul lui „Berliner Tageblatt” a avut alaltăieri o convorbire mai lungă cu regele Nichita al Muntenegrului. Intrevederea a avut loc în cartierul general al trupelor muntenegre. Reproducem din convorbire următoarele declarații ale regelui:

— Câmpul de luptă, ce se întinde la hotarele țării noastre, se întinde pe o lungime de 60 de kilometri. Îți poți închipui în ce stare sufletească mă aflam, când am auzit prima bubuitură de tun. Ori nu e de admirat curajul poporului din frumoasa mea țară! O mână de oameni pornește fără teamă de moarte în contra unui imperiu puternic... A treia oră, de când conduc destinele Muntenegrului, am fost silit să ridic arma pentru apărarea țării. Aș fi foarte fericit dacă neînțelegerile ar putea fi rezolvite pe cale pacinică, dar, durere, orice nădejde în privința aceasta e pierdută. Și dacă e așa, nu mai avem răspunderea. Nu din pofta de a vărsa sânge, am prins arma, ci siliți de împrejurări. În fața intereselor vitale ale poporului de sub conducerea mea, orice cuvânt pentru pace trebuie să amutească.

O întâlnire de monarhi.

Paris. — „Newyork Herald” scrie: Intre curtea din Schönbrunn și cea din Petersburg sunt în curgere tratative, pentru a pune la cale o întâlnire a monarhului nostru cu țarul Rusiei. Rolul de mijlocitor între cele două curți domnitoare l-a luat împăratul Wilhelm al Germaniei. Scopul acestei întrevederi ar fi, ca să se previe un eventual conflict între Rusia și Austro-Ungaria din pricina războiului ce se deslănțuie în Balcani.

Capturarea unui vas român de către bulgari.

București. — Autoritățile maritime bulgare din Varna au sechestrat vasul român „Principesa Maria”, proprietatea „Serviciului maritim român”, pe motivul, că vasul român ar fi voit să transporte pe supușii turci, cari se pregăteau să părăsească orașul Varna.

Supușii ruși și austriaci din România au primit ordinele de chemare?

București. — Supușii ruși și austriaci din România, cari fac parte din rezervele armatelor celor două state, au primit ordin să se înfățișeze la legațiunile respective spre a primi ordinele de chemare.

Fortificarea portului Varna.

Constantinopol. — Poarta a fost încunostințată că în portul Varna se observă o vie activitate. Trupele de geniu lucrează în mod febril la întocmirea de fortificări. Casele cari ar putea fi nimerite de ghiulele unei eventuale bombardări de către vasele inamice și cele ce mascau tirul bateriilor instalate pe uscat, au fost evacuate și parte din ele dărâmate.

Vase turcești în apele bulgare.

București. — Pasagerii unui vas grecesc sosit aci spun, că la o depărtare de 25 km. de țărmul bulgar au văzut 3 vase de război turcești.

Schimbare în politica triplei înțelegeri.

Paris. — Staturile majore ale armatei au participat Marți la un consiliu de miniștri intim. Lucrul provoacă senzație. Se zice că e vorba de schimbarea politicii triplei înțelegeri.

Convocarea unei conferințe balcanice.

Paris. — Guvernul francez a propus ambasadorilor marilor Puteri la Paris convocarea unei conferințe balcanice care să rezolve și să înlăture pentru viitor cauzele de conflict din peninsula Balcanică.

Amestecarea Rusiei în Balcani.

Köln. — „Kölnische Zeitung” află din Petersburg, că aci s'a constituit un comitet din societatea înaltă pentru a întreține o legătură neîntreruptă cu diplomații statelor balcanice. Scopul acestui comitet este de a aduna câți mai mulți voluntari și să trimită în Balcani ca să lupte alături de cele patru state contra Turciei.

Ziarul amintit află, că s'au făcut întinse pregătiri în Rusia, ca în caz de nevoie întreg imperiul rus să fie în flacări și atât armata cât și populația imperiului să prefundă ca în termen de 48 ore să fie trimisă pe câmpul de război. Acesta ar fi un pretext ca Rusia să se amestece în chestiunile din Balcani și odată instalată acolo să dea ajutor armat celor patru state.

Muntenegrenii învinși la Scutari.

Salonic. — Din sursă autorizată se anunță, că toate atacurile muntenegrenilor, tinzând la cucerirea isovoarelor dela Scutari, au fost respinse de trupele turcești. Muntenegrenii au avut mari pierderi. Din altă sursă se anunță, că muntenegrenii îndeamnă pe locuitorii sandjaclui Novi-Bazar să se răscoale împotriva Turciei.

Ocuparea fortului Kreuzna.

Sofia. — „Utro” află că trupele bulgare au ocupat portul Kreuzna de pe linia care duce la

Salonic și l-au întărit. Drumul este ocupat de 2000 soldați bulgari. În casarma turcească din Ciujaja a făcut azi explozie o bombă. Mai mulți soldați turci au fost omorâți și răniți.

Înțelegerea ruso-austro-ungară.

Berlin. — „Novoje Vremja” scrie, pe baza unei informațiuni primite din cercurile diplomatice, că Austro-Ungaria și Rusia au ajuns de acord în privința soartei sandjaclui Novibazar. Monarhia a declarat reprezentanților marilor puteri că dorește menținerea statului quo în Balcani. În caz că trupele sârbești sau muntenegrene ar voi să ocupe sandjaclul, monarhia noastră va avea dreptul să o împiedece.

Trecerea Dardanelor asigurată.

Petersburg. — Prim-ministrul Kokovzev a declarat că Rusia va apăra între orice împrejurări libera trecere a vaselor comerciale prin Dardanele. Guvernul rusesc cere, în nota pe care a trimis-o Porții, asigurări în această privință.

Cine va profita pe urma războiului?

Constantinopol. — Pașa Kiamil, fost mare vizir, a făcut următoarele declarațiuni asupra situațiunii:

— De acum războiul e inevitabil, cu toate că nici nouă și nici celorlalte state balcanice care-l provoacă, n'are să le aducă nici un favor. De fapt, întreg folosul îl vor trage Rusia și Austro-Ungaria. De vom învinge, va profita Austro-Ungaria, iar dacă vom fi bătuti, folosul îl va avea Rusia. Anglia are cel mai mare interes să facă tot posibilul pentru a pune capăt războiului. Alianța Greciei cu Bulgaria e pe cât de nefirească, pe atât de proastă și de neînțeleasă. Grecia ar trebui să se aile în acțiunile ei alăturate de Turci. Acțiunea noastră pentru regularea autonomiei cretane era aproape pe sfârșite, când ne-a surprins războiul, care acum ne împiedecă să o ducem la îndeplinire.

Pacea europeană în primejdie.

Viena. — Un diplomat a declarat următoarele cu privire la conflictul din Balcani:

Alianța statelor balcanice constituie o foarte mare primejdie pentru pacea europeană. În Rusia nu se va găsi nici odată un ministru de externe care ar consimți ca teritoriile ocupate de popoarele slave să fie restituite Turciei. Opinia publică rusă nu va ceda unei asemenea propuneri, este natural deci că marile puteri europene trebuie să recurgă la arme, ca să evacueze teritoriul otoman de armatele celor 3 state slave.

Aici rezidă pericolul pentru Europa, care intervenind cu armele va provoca o conflagrație generală în Europa. Nu războiul actual din Balcani amenință pacea europeană, ci evenimentele, cari se vor petrece după război, dacă armatele statelor slave din Balcani vor repurta victorii asupra armatelor turcești.

România va mobiliza?

Colonia. — „Gazeta de Colonia” publică următoarea importantă telegramă dela corespondentul ei din Constantinopol:

Se pare că în cursul convorbirii de ieri dintre ambasadorul Austro-Ungariei și ministrul de externe turc, acesta a declarat că Turcia nu va mai putea suporta vre-un amestec străin în afacerile ei interne și va trebui în consecință să respingă demersul puterilor. Dacă principiul acesta nu e luat în seamă, Turcia îl va apăra cu forța. Ambasadorul, se spune că a fost foarte

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se aurese și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

mişcat de această atitudine a guvernului turc, care, după opinia generală ar fi dictată de convingerea că Turcia nu va fi singură împotriva adversarilor ei și că va obține un ajutor eficace din partea României. Dinpotrivă, ministrul României la Constantinopol, declară că țara lui va rămâne strict neutră.

Telegrama „Gazetei de Colonia” atrage atențiunea asupra faptului că în cercurile berlineze bine informate se spune că nu au nici o indicație asupra atitudinii pe care o va adopta eventual România.

Ne întrebăm dacă această telegramă nu are de scop să prepare opinia europeană la o mobilizare a României, fapt care ne-a fost formal desmintit din cercurile oficiale românești.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Octombrie 1912.

A. S. R. principele Carol a sărbătorit ieri a 19-a aniversare de la nașterea Sa. Principele Carol s'a născut în anul 1893, la castelul Peles din Sinaia.

Expoziție de copii. În scopul promovării stărilor igienice și a îmbunătățirii condițiilor de trai ale populației, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu”, va aranja Duminecă, la 7 (20) Octombrie 1912, în comuna Rășinari, o expoziție de copii împreună cu distribuire de premii în bani. Expoziția se va ține în salele școlii gr. or. române și se primesc numai copiii locuitorilor din Rășinari, cu vârsta de la 1 până la 4 ani. Se vor distribui 58 premii, în valoare de 250 coroane. La aceste concurge: Reuniunea agricolă cu 50 cor., iar cu restul comuna politică și comuna bisericăscă, Institutul de credit și economii „Andreian” și fondul mizerilor din Rășinari. Impărțirea premiilor se face în mod sărbătoresc, ținându-se mai întâi în prezența juriului, a comitetului aranjator, a exponenților și a publicului intrunit: conferența medicului Dr. Ioan Bucur, tractând despre igiena poporului de la sate, și producțiunea cu cântări, declamațiuni și jocuri de copii a Azilului de copii. După premiare, se va cerceta expoziția industriei de casă aranjată cu acest prilej.

Transformarea școlii de cadeti din Sibiiu. „Gazeta Transilvaniei” primește următoarea telegramă particulară din Sibiiu:

Aflu că un ordin special sosit la comandamentul corpului de armată de aici dispune să se facă pregătiri pentru o eventuală transformare a edificiului școlii de cadeti în spital. — C.

Aviz dlor învățători. Incurând va apare *Istoria Ungariei* de I. Vuia, îndreptată conform rezoluțiunii ministeriale.

Biblioteca Academiei Române. În luna Septembrie 1912 s'au consultat 2418 volume și broșuri tipărite de câtră 915 cetitori; 508 manuscrise, 9735 documente, 27 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 188 cetitori. Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 550 volume și broșuri, 190 numere de reviste române, 220 reviste străine, 2 atlase și hărți, 1 stampe și portrete, 6 volume manuscrise, 52 documente, — fotografii, 1 album, 492 foi volante, 11 note muzicale, 46 monete și obiecte de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite de la 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente de la 8 la 2 și de la 2 la 6.

O frumoasă serbare românească în America. Cetim în ziarul „America”:

Ca sunetul unui clopot ce turbură dealurile și văile prin dângănitul lui puternic, a răsunat apelul societății „Dr. Vasile Lucaciu” din Clinton, Ind. prin care chiamă pe surorile societății din împrejurimi, de a lua parte la unica și cea mai mare serbătoare în viața acestei societăți, dela înființarea ei și până acum. Vestea asta frumoasă a surprins plăcut pe multe societăți, avându-se în vedere faptul, că aceasta societate, e înființată abia acum de curând, totuși grație unei însuflețiri generale ce domnește în sinul membrilor ei, și-a putut face și steagurile, ca o dovadă despre bărbăția membrilor ei.

Înființată pe bazele Uniunii, societatea „Dr. Vasile Lucaciu” din orașelul Clinton, Ind. a fost condusă de un scop nobil, sfânt și frumos, căci numai așa înțelegem graba cea mare, cu care s'au făcut drapelul acestei societăți. În ziua de 15 Septembrie, au avut loc în Clinton, Ind. serbările sfințirii de steaguri, cari au fost înălțătoare și frumoase, cu atât mai frumoase, căci au avut loc într'un orașel a cărui liniște nu prea e turburată de serbări de felul acesta și unde românii se află într'un număr destul de restrâns, dar adunați ca un mănunchiu în aceasta societate.

În ajunul acestor festivități, timpul a fost secetos. Cerul senin și o căldură nesuferită pătrundea chiar și în cele mai răcoroase odăi. Pământul uscat ca serumul, iar frunzele vestejite de arșița soarelui, stetea triste pe ramuri gata să se desprindă de ele. Praful de pe drum, se ridică în rotogoale uriașe în jurul trăsurilor. Spre seară a venit o ploaie răcoroasă, care a răcorit atmosfera și a închegat praful, făcând drumul confortabil.

Din toate părțile au alergat românii la Clinton, Ind. ca să sprijinească nizuințele societății, ale cărei festivități pentru sfințirea steagurilor, preocupau pe toți membrii ei. Grupuri grupuri soseau români la hala societății, unde preotul Ilarie Serb, a săvârșit sfințirea.

După sfințire, s'a rânduit un convoiu frumos, defilând pe străzile principale ale orașelului, spre bucuria cetățenilor doritori de astfel de părăzi, cu cari nu prea au prilejul să se întâlnească. Toate ușile și ferestrelor erau tixite de privitori, bătrâni, tineri, femei și copii, cari admirau parada, subliniată de atâtea steaguri cari treceau pe străzi mișcându-se după adierea vântului. Pentru întâia oră tricolorul românesc, a trecut mândru pe străzile acestui orașel american, ca să ridice vaza românilor, în fața americanilor în mijlocul cărora trăesc.

Din perfecta înțelegere, armonie care stăpânește, asupra membrilor acestei societăți, a isvorit dorința unanimă, curată și frumoasă, de a se porni o mișcare frumoasă pentru înflorirea acestei societate o să ducă lupta de organizare a fost inaugurată, prin festivitățile sfințirii drapelului, căci sub acest petec de pânză tricoloră, care e simbolul neamului din care facem parte, această societate o să ducă lupta de organizare și cu mai mult succes ca până acum.

Regele Belgiei și România. „La Presse associée” publică următoarele:

La Munch s'a remarcat deosebita atențiune a regelui Albert pentru noul ministru al Germaniei în România, d. de Buelow. Acest diplomat a fost chiar unul din invitații regelui Albert, la Berchtesgaden, împreună cu cancelarul de Bethmann-Hollweg și d. de Schoen. Regele Albert s'a întâlnit acum câțva timp de mai multe ori, la Munch cu Friderich de Hohenzollern și cu prințul moștenitor al României, cari, de altfel, îi sunt rude.

„Bayerische Kurier” vorbește despre această intimitate a familiei regale a Belgiei cu familia regală a României, „relațiuni utile prieteniei care leagă România și Belgia”. Hohenzollernii-Sigmaringen se folosesc de ori ce prilej să se întâlnească cu suveranii Belgiei la Tegernsee sau la Possenhofen.

Vitalitatea de rasă. Pentru cei ce reduc națiunile la tovarășii de indivizi întemeiate numai pe interese materiale, traducem din „Biologie, Journal scientifique du médecin” următoarea notiță:

Cartaginezi de acum 2400 de ani și Tunisieni contemporani. — Cartagina a fost mai întâi oraș fenician. Romanii au dărâmat-o în întregime și i-au ucis oșii risipit locuitorii. Veacuri întregi, o Carthagină romană, cu populații de origine italiană, a stărut pe locul orașului punic.

Cuceritorii arabi au dărâmat și ei orașul roman în întregime și, la 15 km. de el, se așezară la Tunis.

Și iată că doctorul Bertholon („Archives d'anthropologie criminelle”, 15 Febr. 1912) arată că, cu toate aceste stăpâniri ce s'au urmat, cu toate dărâmarile, nimicurile... s'a păstrat mereu același tip de oameni. Studiul comparativ al eraniilor găsite în vechile morminte din Carthagina și în umilele morminte moderne din Tunis, arată statornicia populațiunii.

Cranii alungit (indicele cefalic = 75,4), orbite mai mult mici (indicele orbitelor = 85 la Cart., 85, 6 la Tun.), nas de largime mijlocie (indicele nasal = 47,7 C și 49,5); indicele facial e același la cei vechi ca și la cei de azi: 63,01 C, 63,47 T. Capacitatea cerebrală e iarăși aceeași: 1510 cc.

Locuitorii Tunisului de azi au, deci, aceleași caractere etnice ca acei ai Carthaginei feniciene și rasa autohtonă a asimilat în chip automat pe domnitorii străini: Fenicieni, Romani, Vandali, Bizantini, Arabi, și chiar Turci.

Conferințele universității „analetor”. Revista „Les Annales” din Paris a organizat pentru iarna aceasta o serie de conferințe, declamațiuni și muzică, redând astfel cu concursul celor mai distinși literați temele eterne ale poeziei.

Aceste conferințe vor fi inaugurate la 19 Noiembrie, când criticul *Emile Faguet* va vorbi despre „Patrie”. Vor urma apoi: *Jules Lemaitre*, *Auguste Dorchain*, *Abel Bonnard*, *Jean Richepin*, *Laurent Tailhade*, etc. Ziua de 11 Martie 1913, este rezervată conferinței d-soarei *Elena Văcărescu*, care va vorbi despre „Fatalism și legende”. Artistul *de Max* va spune, cu această ocazie versuri din *Hugo*, *Chénier*, *Th. Gautier*, etc., iar d. *G. Enescu* va face muzică românească.

O crimă groaznică s'a petrecut săptămâna trecută în comuna Frăsinet din România. Bătrânul Niculae Ceaprazu de 64 de ani, din sus numita comună având o ură veche asupra ginerului său Neacșu Vlădan, l-a atras în cursă. După ce a poftit pe ginere în casă, sub pretextul de a se împăca cu dânsul, bătrânul a pus mâna pe un topor și a bătut atât de grav pe nefericitul ginere încât acesta a murit peste câteva ore. Când bătrânul criminal a văzut, că victima nu mai răsufla a luat cadavrul aruncându-l sub pat. În dimineața următoare bătrânul și-a chemat pe un fiu al său, Dumitru de 20 ani, care pare a fi tâmpit, și amenințându-l cu moartea dacă va spune ceva, l-a însărcinat să îngroape cadavrul în pădure. Băiatul a scos cadavrul de sub pat și acuzându-l sub velințe l'a pus într'o căruță, cu care a pornit spre pădure. În momentul când să intre în pădure, Dumitru a fost întâmpinat de trei țărani ce mergeau cu fiul mortului, un băiat de 16 ani, care văzând pe Dumitru, s'a apropiat de căruță și l'a întrebat unde merge; acesta însă a luat-o la fugă, fără să-i răspundă. Țăranii apropiindu-se de căruță și dând velințele de-o parte, au descoperit dedesubt cadavrul lui Neacșu Vlădan. Imediat au întors căruța și s'au dus la primarul comunei, căruia i-au arătat cadavrul și împrejurările în cari l'au descoperit. Jandarmii au arestat pe bătrânul criminal Niculae Ceaprazu, care anchetat, a mărturisit monstruoasa sa crimă.

Descoperire senzațională în medicină. Medicul rus Woronow din Nizza, fost mulți ani colaboratorul lui Carel a comunicat congresu-

Biroul tehnic
Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**
autorizat legal.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

G 324

Telefon: 489.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale

:-: Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-:

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.

Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

lui chirurgical din Paris o extrem de senzațională aplicare a principiului maestrului. Unei oi sterile și căreia îi lipsea și un rinichi, Woronow i-a implantat un rinichi și un ovar al unei oi sănătoase și fecunde. „Pacienta” însăși pe deplin, a dat naștere unui miel. Woronow susține că nu e nici un motiv ca exact aceeași operație să nu se facă și la oameni. Omul poate trăi perfect cu un singur rinichi, deci oricând cineva va putea să cedeze unul. De asemenea femeia poate trăi cu un singur ovar și femeile sterile dornice de a fi mame, nu vor avea decât să găsească femei mai favorizate de soartă, cari să le vie în ajutor.

O scenă istorică. Agenția Havas relatează astfel scena care a avut loc la Poartă la predarea notei de război a Muntenegrului:

Plamenatz, primind ordinul să înmâneze declarația de război a Muntenegrului înainte de amiazi, ceru o audiență dimineața lui Noradunghian effendi, dar acesta, nu era de găsit. Plamenatz sfârși prin a se hotărî, la ora 11 dimineața, să se ducă la Sublima Poartă.

Pentru a-l primi, Noradunghian effendi părăsi consiliul de miniștri, intrunit dela ora 7 dimineața. Întâmpină pe însărcinatul de afaceri al Muntenegrului cu vorbele:

— Ei bine, aduceți știri bune?

Plamenatz replică:

— Nu excelente.

Și predete declarația de război lui Noradunghian effendi.

Acesta spuse:

— Bine, bine. Pot să fac ceva pentru dv.?

Plamenatz zise:

— Plec astăzi; ași dori să plec în liniște.

Noradunghian effendi îl asigură că va da ordine în acest sens și plecarea dlui Plamenatz avu loc fără incident.

Rachianestezia generală. Cetim în „Le Temps”, în darea de seamă asupra congresului chirurgical care a avut loc la Paris:

„Dintre comunicările cele mai interesante din punct de vedere științific, se cuvine să cităm pe aceea a profesorului Toma Ionescu din București, care revine la chestia rachianesteziei generale. Acest clinician raportează că din luna Octomvrie 1908, când a făcut cunoscută metoda sa de rochi-strichno-stovainizare, s'au practicat numai în România 8.119 anestezii, dintre cari 809 sus (operații la cap, gât, pe membrele superioare și pe torax) și 7.310 jos (pe pânțele, membrele inferioare etc.) Statistica sa personală este de 2.101 anestezii practicate de dânsul sau de asistenții săi în clinica sa dela spitalul Colțea sau în practica sa particulară, dintre cari 442 sus și 1.659 jos, fără mortalitate

sau complicații imediate sau tardive. Dela 8 Iulie 1908, n'a recurs nici odată la altă metodă de anestezie. Technica i se pare definitiv fixată și n'are nimic de adăogat la regulile pe cari le-a arătat în ultimele congrese.

Rezultatele au fost întotdeauna excelente, iar cea mai bună dovadă a simplității, inocuității și eficacității sale este că rachi-strichnostovainizarea a devenit o metodă de anestezie căutată și pentru unii exclusiv în mai toate serviciile chirurgicale din România, civile și militare. Metoda este așa de bine aplicată de conștrații săi români, că din 5.436 anestezii practicate în cei doi din urmă ani, nu se semnalează nici mortalitate, nici complicații, imediate sau tardive.

În definitiv, rachi-strichno-stovainizarea, prin simplitatea, eficacitatea, lipsa sa de contra indicație și de vătămare, trebuie să devină, după părerea lui, metoda de anestezie a viitorului.”

Ultima oră

Guvern militar în Croația.

Agram, 17 Nov.

O știre de necrezut ne vine din Croația. E vorba să se efeptulască schimbări însemnate la conducerea țării. Cercurile mai înalte din Viena să fi hotărît a pune capăt absolutismului actual, numind în fruntea afacerilor țării un guvern militar, — tot un fel de absolutism dar în altă formă, mai radicală. Ministrul președinte al Ungariei dintru început s'a opus din toate puterile acestui plan al Vienei, în cele din urmă însă, silit să recunoască că agreatul său Cuvaj nu e în stare să facă ordine, a trebuit să cedeze. Viena și-a găsit și omul potrivit în persoana unui general al cărui nume nu-l cunoaștem încă, și acestuia îl va încredința postul de guvernor militar al țării. Cu numirea guvernorului militar, încetează și ingerința imediată a guvernului ungar în afacerile Croației.

În cercurile politice din Budapesta știrea de mai sus a produs o mare consternare. Ungurii își văd primejduită influența ce o exercitau în Croația și, prin urmare, revolta lor e foarte explicabilă.

Franciscani pe câmpul de război.

Londra. — Corespondenții de război ai ziarelor engleze, cari se află la cartierul general muntenegrean, în lupta care a avut loc la fron-

tiera sandjacului au văzut foarte numeroși călugări franciscani luptând contra turcilor.

Știri din Grecia.

Atena. — Știrea despre ruperea relațiilor diplomatice a pricinuit mare bucurie în oraș.

Londra. — Lui „Standard” i se anunță din Salonic: Intre Tricala și Larissa se află 4 divizii grecești, pe muntele Narda 15 baterii de tunuri grecești stau gata de atac; la țărnuțul mării au fost văzute câteva aeroplane.

Atacuri turcești pe teritor sârbesc.

Zagreb. — Aici a sosit știrea, că trupe turcești au trecut lângă Mordare pe teritor sârbesc. După o rezistență desnădăjduită grănițerii sârbi au fost nevoiți să se retragă. Ambele părți au avut mari pierderi.

Învingeri muntenegre.

Cetinje. — Generalul Vucovici anunță, că după o luptă crâncenă, dar scurtă a reușit să cucerească Gorsiji Blor și că în această luptă a căzut și comandantul turcesc beiu Sahredin. Corpul de armată sub conducerea generalului Dimitrie Martinovici a început înaintarea spre Scutari. La Muriciane avangardele muntenegrene au fugărit avangardurile turcești. În acest moment muntenegrenii se află în fața muntelui Tarabos. Imediat ce le vor sosi ajutoare muntenegrenii vor începe asaltul contra muntelui Tarabos.

Londra. — Cu data de ieri se anunță: Ieri seara în fața Beranei a avut loc o luptă sângeroasă. Muntenegrenii au asaltat cele două arși ale fortăreței și au cucerit 2 tunuri Krupp și o mare cantitate de munițiuni. Dimineața s'a încins o nouă luptă. Muntenegrenii au tăiat flancul de ost al trupelor turcești și au impresurat orașul. Dimineața la orele 11 Turcii au arborat flamură albă pe zidurile fortăreței.

În decursul nopții 4000 de soldați turci din armata regulată și 300 albanezi mohamedani s'au refugiat din oraș. Înainte de intrarea în oraș generalul Vucovici însoțit de câtră statul major au mers la vechea mănăstire sârbească din apropierea orașului, unde s'a oficiat o slujbă dumnezeiască pentru sănătatea regelui și victoria armatei muntenegrene. Regele Nichita a felicitat pe generalul Vucovici pentru învingerea dela Berana.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senios

(153)

— Urmare —

Giletele de pichet și pantalonii de vară fură alăturate la albituri și puse într'un scrin care fusese adus în camera de culcare; iar, cât despre rufăria care avea să fie dată la spălat, fu pusă grămadă într'un fel de față de masă de pânză comună, și vârată sub pat în tovărășia cufărului de piele care fusese ușurat de greutatea lui. O sabie pe care Cicikof o lua întotdeauna cu sine în călătoriile sale, spre a inspira oarecare teamă aventurierilor de drumul mare, fu atârnată într'un cuiu nu departe de pat, în odaia de culcare. Aceste dispozițiuni avură loc cu atâta precauțiune, încât ele nu aduseră nici o vătămare curățeniei și bunei ordine extraordinare pe cari oamenii casei le stabiliseră în mai puțin de o oră. De îndată ce totul fu gata, nu se mai văzu nicăieri un petec de hârtie, nici un fir de paiu ori de fân, nici urmă de praf. Aerul însuș pe care îl respirai în odăile acestea atâta vreme închise se

văzu deodată oarecum purificat și înobilat: se răspândi un plăcut miros de om proaspăt și sămătos, care nu cruță albiturile, care merge la bac, și care în fiecare Duminecă își freacă trupul dela picioare la cap, cu un burete înmuiat în oțet tăiat cu rachi. În sala care sluja de anticameră, bunul Petrușca servitorul său binevoit se stabilească până la noi ordine; dar ordinul acesta nu întârzie, și Petrușca fu numai decât instalat într'un compartiment al bucătăriei: diavolul nu pierdu nimic din asta.

În primele zile, Tentetnikof se simțea oarecum umbrît; se temea pentru independența lui: străinul putea să capete vre-un ascendent asupra-i, să-i impună oarecare schimbări în genul lui de viață, să intervertească în mai multe privințe ordinea pe care o stabilise atât de bine. Zădarnice temeri! Pavel Ivanovici dădu probă de o admirabilă dispoziție de a se acomoda la orice. El lăudă înțeleapta încetincală a gazdei sale, zicând că ea era chezașia sigură a o sută de ani de viață; el găsi cea mai abilă definiție a efectelor vieții sedentare și retrase, afirmând că singurătatea e cea mai bună dădacă a gândurilor mari ale omului. După ce vizită biblioteca și aruncă o căutătură asupra titlurilor cărților, laudă cărțile în general, ca ferind de răul trândăviei morale. El folosea, de altfel, mai puțin cuvinte decât însemnăm aici, dar accentua tare pe cele câteva pe cari le pronunța; și, ce-i mai mult, el nu vorbea decât la vreme și sta întotdeauna

să se retragă la vreme. Se ferea să facă nici cea mai mică întrebare lui Tentetnikof în momentele când acesta era de o dispoziție tăcută. El primea cu plăcere să-și facă partida, cu plăcere păstra în fața lui tăcerea.

În vreme ce unul își desfăcea buzele întinse, își îndrepta spre tavan funul pipei inspirau accedente și în capricioase inele, celalalt, care nu fuma, își creia numai decât o ocupație analoagă: spre pildă își scotea din buzunar tabacherea de argint de Tula, și, așezându-o cu delicatețe între arătător și degetul mare al mâinei stângi, o întorcea repede cu indexul mâinei drepte, imitație îndepărtată al mișcării zilnice a pământului pe osia lui; ori bătea toba cu două degete pe capul pipei îngăimând o arie care nu era una; scurt, el nu-și jena întru nimic gazda, ci răspândia în juru-i numai simpatie. „Văd pentru întâia oară un om cu care se poate trăi, gândia Tentetnikof; în general, aceasta-i o artă foarte rară în Rusia. Se găsece printre noi destui oameni spiritali, instruiți și onești; dar cât despre persoane de o perfectă egalitate de umor, și cu cari ai putea să trăiești un veac fără să te sfădești, nu știu dacă s'ar putea întâlni mulți în țara noastră. Iată întâiul exemplar care mi s'a dat să-l văd!”

(Va urma.)

PAGINI RASLEȚE.**Intre innuri**

Dintr-o colecție franceză de innuri naționale în care sunt reprezentate toate popoarele, găsim că toate țările cântă cu același sentiment și cu același dor — idealul libertății.

Anglia, bună oară, în „Rule Britannia” slăvește, în primul rând, avuția națională cucerită în mod temeinic, — și apoi libertatea. „Popoarele, mai puțin binecuvântate decât tine, vor cădea sub jugul tiranilor, — Tu însă vei înflori, vei înflori, mare și liberă, invidiată și temută de toți...” „Muzele, iubitoare de libertate, se vor așeza pe coastele tale fericite, Insulă binecuvântată, incununată de o frumusețe fără seamăn și căreia inimile curagioase îi vor asigura pacea...”

Negreșit, iubitoare de libertate, între toate popoarele a fost și este Anglia. Dar inutul ei o cere, nu mai puțin... temută de toată lumea. Iar pacea pe care o visează este aceeași pace înarmată, care stoarce miliarde budgetului național, ca să-și îndeplinească visul măririi.

„Pe tine, tiranii crunți nu te vor subjuga. Toate străduințele lor pentru a te înjosi nu fac decât să aprindă mai mult flacăra ta generoasă, — spre nenorocirea lor și spre faima ta!” Nu numai Anglia propriu zisă, — dar și Irlanda și Scoția, fiecare în inutul său propriu, celebrează același ideal — al libertății. În Scoția se cântă:

„Iată ziua, iată ceasul! Vedeti, în depărtare, șirul bătliei; vedeți cum s'apropie mândrul Eduard cu puterea lui, cu lanțurile și cu sclăvia ce vă aduce...” Strofa face parte din Proclamația lui Bruce către soldații săi, la Bannock-brun — și care a rămas cântecul național al Scoției.

Interesant este „Inutul” Belgienilor, în limba franceză:

„După veacuri de sclăvie, Belgianul ieșind din mormânt, a recucerit prin curajul său numele, drepturile și drapelul său. Iar mâna ta, suverană și mândră, neam neînfrint, va grava de acum pe vechiul tău steag: Regele, libertatea și libertatea!”

Versul din urmă se repetă în fiecare strofă a inutului. În ordine alfabetică urmează Brazilia, cu refrenul următor, între strofele calde și bogate ale inutului lor:

„Libertate, libertate, deschide-ți aripile tale de-asupra noastră; în furtuna bătlieiilor fă ca să-ți auzim vocea ta!”

Apoi Canada, din Nordul Americii, — în inutul tradus — vă întâmpină cu accente identice:

„Dela stăpânul său, premergător al adevăratului Dumnezeu, el poartă pe frunte aureolă de foc. Inimic al tirăniei, el vrea să păstreze în armonie mândra sa libertate, dar plin de loialitate și cu ajutorul geniului său, va sădi pe pământul nostru adevărul!”

O adevărată... Marseleză, în cinstea libertății posedă fosta împărăție a Chinei: „O Libertate, unul din cele mai mari daruri ale Cerului, unită cu pacea, tu vei aduce pe pământul nostru zece mii de minuni nouă... Gravă ca un spirit, mare ca un uriaș care se înalță până în cer, — având nourii drept car și vântul drept cal, vino de stăpânește pământul. De milă pentru iadul negru al sclăviei noastre, vino și ne luminează cu o rază de soare...”

Inutul întreg este o invocare a libertății care domnește asupra fericitei Europe... Ce frumos pare continentul nostru văzut dela atâta depărtare; văzut printre armele și coifurile soldaților bine pregătiți pentru subjugații și cuceriri.

În Spania — inutul celebrează „copacul liber din Quernica” — acel minunat arbore care e totdeauna verde, — pentru că e al Libertății.

Un copac identic îl slăvesc și Elvețienii în cântul lor național:

„Să păzim cu mândrie copacul sădit pe

Rtiti!): Libertatea! Ca din veac în veac, cu toate furtunile această moștenire să fie respectată”.

Populația Statelor-Unite ale Americii de Nord cântă deasemenea: „Dumnezeu, părintele nostru, către tine creator al Libertății, către tine îndreptăm cântarea...”

Nu e de mirare că Finlandezii, eroi atâtor lupte cântă, invocând mereu libertatea: „Pământ cu o sută de lacuri, azil al cântecelor armonioase și al credinței... Pământ al trecutului, pământ al viitorului nostru, nu fii hulit pentru sărăcia ta; Fii liber, fii voios, fii fără nici o teamă de ziua de mâine...”

Conținutul „Marssellezei” franceze e prea cunoscut. Este, înainte de toate, un imn de desrobire și de democrație:

„Dumnezeule atotputernic!... Cu mâinile încătușate, frunțile noastre se vor pleca sub jug! Despoți grosolani vor deveni stăpânii sortii noastre!... Tremurați tiranilor!”

Dar nici rivala Franței — războinica Germania nu evocă mai puțin spiritul libertății. „Iubirea de patrie, iubirea oamenilor liberi este pentru tron — ceea ce este stânca pentru fluviu”.

A luptat cu vitejle, odinioară, Grecia semeată și are dreptul să cânte încă „Oda către libertate”: „Te recunosc după tăișul spadei tale viteze, te recunosc după privirea ta care măsoară și îmblânzește pământul. Tâșnind din mormintele vechilor Heleni, eroică tot ca și odinioară, bucură-te, o Libertate!...”

Iubitori de libertate se arată și Ungurii în Inutul lor: „Intre sclăvie și libertate — se cuvine să alegem și ceasul e solemn. Să jurăm pe Dumnezeu Ungurilor, să jurăm, tovarăși că de acum înainte vom trăi numai în libertate...”

Norvegienii se cred chiar copii ai Libertății: Pe noi ne-a născut

Libertatea cea cu ochi albaștri... Vechii luptători și îndrăzneți, Polonii cântă încă:

„Toți spun într'un glas:
Destul cu sclăvia...
Avem coasele lui Raclawica.
Dzeu ne va da pe Kosciusko
Înainte, înainte!...”

Însăș mica Serbie cântă:
Cădeți, frați, inotați în sânge,
Lăsați satele în prada flacărilor,
Aruncați în foc voi înși-vă copiii voștri,
Dar scuturați după voi rușinea și sclăvia!...”

Singură Rusia, între țările europene, celebrează în Inutul său pe... Tarul ortodox și atotputernic. Cu tot regimul... constituțional!...

Dar România: Tara noastră figurează și ea cu cinste în galeria Inuturilor închinată Libertății sacre. Publicistul Matei Rusu a făcut loc, într-o sugestivă și reușită traducere, cunoscutului „Deșteaptă-te Române!” ca fiind singurul imn național al țării. Ne vom opri mai mult asupra acestei traduceri, când vom stărui, într-o cronică specială, asupra îmbelugatei activități publicistice pe care o desfășoară de un timp încoace publicistul român, activul secretar al revistei pariziene „La Vie” din care am făcut citațiile de mai sus. (,,Ord.”)

*) Aici s'a făcut conspirația lui Wilhelm Tell împotriva Austriei. N. R.

A V I Z I

Aducem la cunoștință că în zilele aceste vom sista expedarea folii la adresa acelor abonați cari n'au plătit abonamentul înainte. Rugăm deci cu insistență pe restanșieri să grăbească cu achitarea datoriei lor.

Administrația ziarului „Românul”.

Bibliografie.

Am primit la redacție:

Fata tatii, de Smara, roman de moravuri (238 pagini). A apărut în tipografia M. M. Antonescu, București.

Munții noștri, Țara Topilor, despre trecutul munților apuseni ai Transilvaniei: Date adunate din autori, manuscrise și tradiții de Rubin Patifa senior. Orăștie „Tipografia Nouă”. Prețul 1 cor. 60 fil., pentru România 2 lei.

La „Librăria Tribunei” se află de vânzare:

Carmen Saeculare... (1862—1912). Memorialul jubilar al societății academice „Petru Maior” a Cor. 1.50 + 20 fil. porto.

Ion Pillat Visuri păgâne. Poezii 1910—1912. Prețul 1.75 + porto.

Qulda: O frunză în vijelie. Trad. de Sadoveanu á 30 fil.

Pretari Păivărinta: Nuvele finlandeze. Trad. Prețul 30 fil.

V. Vereșaghin: Amintiri din războiul dela 1877. Prețul 30 fil.

Biblioteca plugarului vol. I. Povete și indemnuri pentru plugari și economi. 30 fil.

Alexandru Lupeanu: De vorbă cu sătenii. Cănduri și indemnuri. Prețul 70 fil. + 10 fil. porto.

Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia, 1 Noemvrie 1599. Tabloul colorat e de mărimea 22x18 cm. Prețul cor. 2.20 + 20 fil. porto, recomandat 45 fileri.

I. Ursu. Un manifest românesc tipărit cu litere latine al împăratului Leopold I din anul 1701 (Extras din analele Acad. Rom. Tom. XXXIV, Mem. sect. ist.) cu un facsimile. Prețul 30 bani.

A. Maior. Făt frumos. Poem dramatic în 4 acte a Cor. 2 + 10 fil. porto.

N. Novicow. Emanciparea femeii. Tradus cu autorizația autorului de Bogdan I. Goilov. a Cor. 2 + 20 fil. porto.

A. D. Xenopol, Râșnovul de lângă Brașov. Extras din „Viața Românească”. Iași, Tipogr. „Dacia”.

N. Iorga, Cugetări: (1912) cu 326 pagini a cor. 2.50 + 10 fil. porto.

Caragiale, Schițe nouă. (Cu portretul autorului a cor. 1.25 + 10 fil. porto.

N. Zaharia, M. Eminescu. Viața și opera sa, a cor. 3 + 20 fil. porto. Ediția de lux cor. 4.

POȘTA REDACȚIEI

A. B. Cântecul elegiac nu spune nimic. Cântecul Negritei e prea plăpând decât să poată rezista tiparului. Puteai să înțelegi de mult.

D. N. E bineșor, dar încă tot prea puțin.

POȘTA ADMINISTRATIEI

Gheorghe Lungu, Dobrița. Publicarea de 3 ori a anunțului trimis costă 5 cor.

Patriciu Marcu, Păuca. Am primit 20 cor. abonament până la 15 Martie 1913.

Dr. V. Chirvai, Sanislău. Abonamentul d-v. e achitat pe întreg anul crt.

Const. Nedeleu, Viena. Extrasul cerut Vi-l vom trimite. Chioșcul dela Staatsbahnhof va primi începând cu Nr.-ul de față câte 8 exemplare.

Redactor responsabil: Constantia Savu.

MANDAT.

Aceia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest cupon, i-se va acorda 5% rîbat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

palatul Fischer Eliz

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

ei 124-126

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCAR ROMÂN DIN BUCUREȘTI.

ANUNȚ

Se aduce la cunoștință publică că, Joi 4/17 Octombrie a. c. se vor trage la sorți scrieri funciare rurale, pentru un capital de Lei 2.139.500 din care:

Serisuri 4% a 27-a tragere Lei 143.900

Serisuri 5% a 62-a tragere... 1.995.600

Tragerea la sorți se va face la orele 2 p. m. în sedință publică în localul societății Strada Colței Nr. 27.

Direcțiunea.

Cucuruz nou,

calitate bună, 100 măși metrici ab gara Kevedobra, de liferat, în Decembrie 1160 cor. pro Ianuarie Februarie anul viitor 1250 pro Aprilie 1300 cor.

Cine vrea să se aprovizioneze cu porumb să-mi scrie, anticipând prețul de mai sus. Dispun și de grâu, calitate bună.

George Lungu, paroh Kevedobra, (Torontál m) (Lu 499—1)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Pi 307—100)

Un candidat de avocat

cu praxă afilă aplicare cu 1 Nov. a. c. în cancelaria subscrișului

Dr. Ion P. Olteanu, adv. Magyarlâpos. (O 472—12)

Caut un scriitor

cu practică bună în cancelaria mea pe lângă condițiuni favorabile. Postul e a se ocupa în 1 Noiembrie. Căi știu scrie cu mașina sunt preferați; A se adresa direct Dlui

Dr. Lucian Georgevici, avocat, Temesváros. (Ge 498—6)

Caut 2 învățăcei

în prăvălia mea de modă pentru femei și bărbați, sticlărie, hârtie, galanterie și spețarie pe lângă condițiuni favorabile.

Petru Bârsan Bozovics Ba 491—8

Stima cea mai mare

ce se poate manifesta este dacă morților noștri le punem

o frumoasă piatră mormântală.

De vânzare, cu prețuri moderate, asortiment bogat la

văduva FRANK VILMOS-né, Cel mai vechiu magazin de pietrii mormântale

ARAD, piața Boros-Béni (vis-à-vis de moara de foc Széchenyi).

(A 484—5)

(Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru”

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment Hazal fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

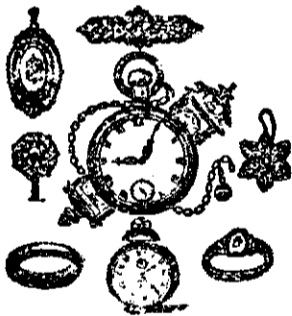
BUDAPESTA, VI., Reltér Ferencz-u. 66. TELEFON: 98—13.

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optiei la

Szentgyörgyi Gy. Gyula orologier

Sátmar — Szatmár, str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (Se 150—80)

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4%, și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treierat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plățire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comercială.

Pálmer Mátyás

TEMESVÁR-Bolváros Varosház nr. 8. (In casa Blos Etaj I.) (Pa 173)

Picăturile de stomac a lui B ády

prevăzute cu marca de scutire S. Maria de Mariaceli pe cari poporul le numește „Picături de Mariaceli, pentru stomac”, de 20 de ani s'au întrebuintat cu succes așa, că sunt indispensabili pentru orice casă. — Picăturile acestea au efect neîntrecut la iregularități de stomac, contra stomacului stricat, ardere de stomac, înțeparea scannului, — circiuri de cap și stomac; greață, amețală, vomare, însemnie, coică, anemie, gălbănire, etc.

Se capătă în fiecare farmacie. — O sti la mare Cur. 1.60, sticlă mică 50 Bl. 6 sticle cor. 5.40, 3 sticle mari cor. 4.10 Pentru trimiterea înainte a sumei trimite franco: BRÁDY K. farmacie la „Regele Ungarilor” în VIENA, I. Fleischmarkt 2. Depot 6.

FIȚI ATENȚI! la marca de scutire, care reprezintă pe Snta Maria de Mariaceli, la împachetarea roșie și la subscriere, care este copie chipului de pe latură și se respingeți orice imitație. (Le 6)

Pentru sezonul de toamnă și iarnă.

Costume engleze pentru dame, precum și totfelul de haine de stradă, toaleto de :: teatru; execută elegant și modern ::

PATAKI F.

atelier modern de croitorie pentru dame.

TIMIȘOARA — FABRIC (Temesvár-Syárváros) Fútca 11.

(Pa 483—)

Voiți să faceți economie de bani la comenziile de haine? Dacă da, atunci să vă comandați haine la atelierul de croitorie pentru domni a lui

Ilie Niculescu

LUCOJ, strada Timișorii n-rul 28.

Unde se pregătesc cele mai moderne haine, pardesiuri, paltoane, cu prețuri moderate.

WEISZ

RÓZA

salon de pălării pentru dame, Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am refors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru dame, — velour și plisă.

Pălării de dollu și transformări se execută în 24 ore. (Ve 408—10)

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit co-form ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școlilor ajutorate din partea statului conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materiilor propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întreținute, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit. (Li 243-8)

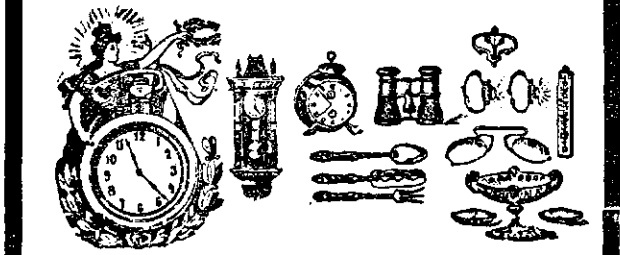

In atenția domiculatorilor!

Ofer altoi de pruni bosnieci ca „Balkanska Carica” (Regina balcanului) și „Kraljica Bosne” (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă și cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fabricarea juiceii și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdic,
(K 500 mare proprietar în Brečka, Bosnia.)

Iohann Gensthaler
gluvaergiu și clasornicar
in Orăștie Szászváros.
Filială in Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, re pede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134-52

Bereczky Zoltán
atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvar. In colțul străzilor
Unió și Rozsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită bine
(Ba 157-60)

Pentru curățirea mobilelor e cel mai bun reparatorul de mobile (Möbelerparator.) Se pot cumpăra tot în acest atelier.

Stahl György

măsar artistic și de mobile
LUGOJ, str. Bisericeii nr. 15.
recomandă depozitul său bogat de

mobile

pentru chilii de dormit, sufragerii, camere pentru bărbați, garnituri de piele engleză, mobile de fer și alemă, căruțe pentru copii, icoani și oglinzi etc. Are în deposit și mobile vopsite. (Sa 362-10)

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neintrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

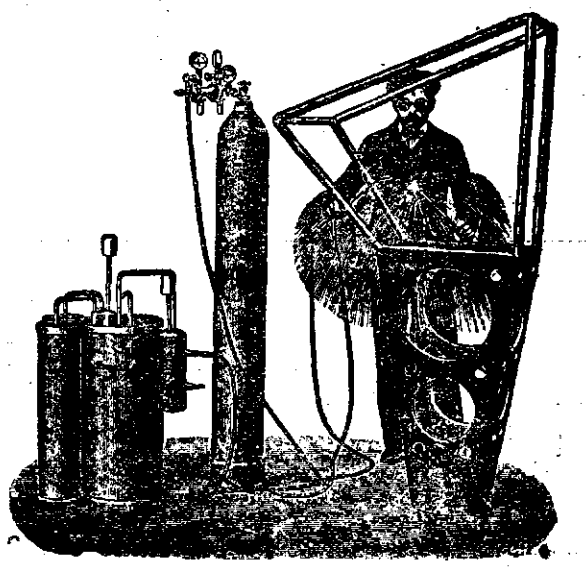
Prețuri 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:
Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.
(Fo 225-100)

Prima fabrică pentru lipit și tălat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

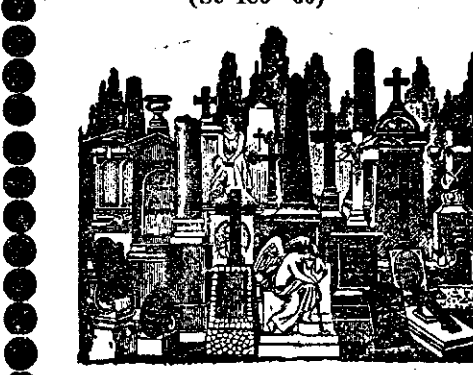
Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocește! Pistolul nu se încălzește!
Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.
Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 190-120)

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.
NAGYSZEBEN—SIBIU.

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de betoa. Articoli de ciment: socluri, parcaie, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmora. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlale, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmora artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

La comanda din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu :: prompt ::

Re 318

De aproape 50 de ani renumita firmă

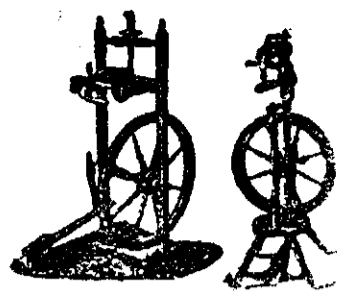
Heldenberg

din Sibiu str. Cisnădiei 9 este cel dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri

al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Își recomandă la caz de lipsă de

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumentele alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță. (Hc 321-30)

Premiate cu medale de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine.

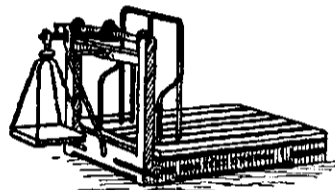
(K 123—)

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui Ziska

BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.

Vis-à-vis de gara de nord. Comunicație cu tramwalul electric din orice parte.

Articlii pentru fauri, fabrică de cântare pentru cereale și de balansuri centimale. Liferantul bursei de ce — reale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la ziarul „Românul”, se trimit gratis. —

Ro 338-30

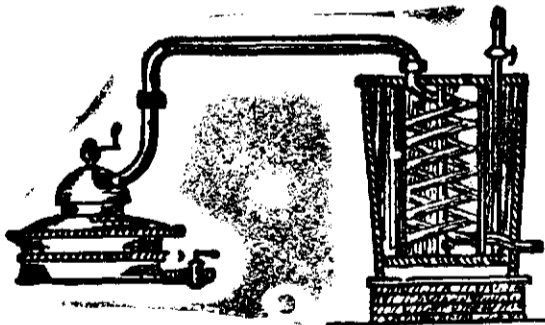

Hans Schuster fabrică de obiecte de aramă

ORAȘTIE, Strada Spitalului.

Fabrică și liferează în cea mai excelentă execuție: **CAZANE** de fier rachie, precum și **garnituri complete** pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai

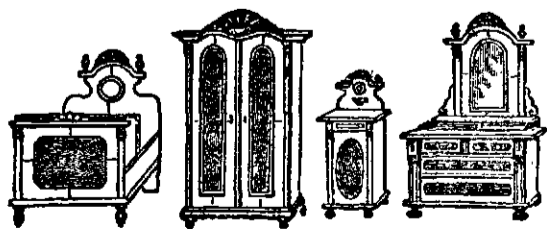
departe **vane de scaldat**, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine **țevi de aramă roșie** cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Su 196-5)

WILHELM PLATZ

măsar pentru zidiri și lucruri de artă
SIBIU (NAGYSZE BEN) STRADA SĂREI nr. 20.

Execută toffelul de lucrări pentru zidiri și lucruri de măsar, precum; lucrări pentru zidiri, mobile, aranjamente pentru farmacii, școli și pentru cafenele, după desemn, din material bun și uscat, pe lângă garanță și cu prețuri moderate.

Cafeneaua „Hungaria”

Aduc la cunoștința on. public din Arad și provincie, că deschiderea cafenelei „HUNGARIA” va avea loc **Sâmbătă în 19 Octomvrie n.** Intreagă cafeneaua e restaurată radical și provăzută cu mobilierul cel mai luxos. Lumină electrică. În privința confortului și a eleganței cafeneaua „HUNGARIA” emulează cu cele dintâi cafenele din capitală. Zilnic cafea proaspătă și băuturi curate. Ziare și reviste din țară și străinătate. Ziare românești. Cafeneaua „HUNAGRIA” se află în palatul frații Neumann. Rog binevoitorul sprijin al on. public, cu deosebită stimă:

(H 497-2

MAROSI,

proprietarul cafenelei „Hungaria”.

(Su 68-)

Karl Schulleri

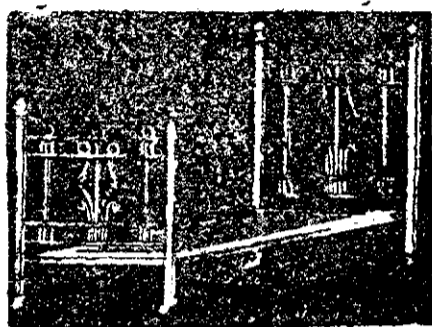
atelier de cuptoare,
Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma Melsner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fier din căhăli albe și vinete.

Primesc și tot felul de reparaturi, ce se țin de bransa mea. Comandă primește și de Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir

cu cadru de lemn și fier precum și PATUL-MASĂ brevetat, care ziua se poate întinde ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fier a lui
Wertheimer Géza
Losoncz, Tugár-tér 3.

(Ve 167-15)

EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni

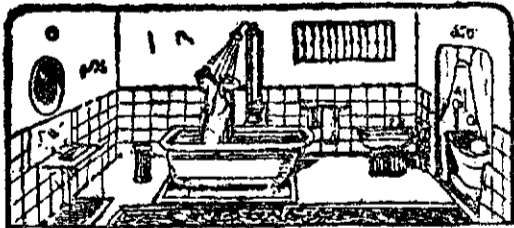
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.

Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificiile, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele.

Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — —

Engrosiștilor li-se dau rabat.

Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc.

Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

29-100)

ATELIERUL DE FOTOGRAFIAT

A LUI

Ci 136-00

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

H 381

Una spune
celeilalte !!

că totuși

mașinile de cusut

„PFAFF“

sunt cele mai bune, atât pentru scopuri industriale cât și pentru economia casei, foarte potrivite la cusut broderii, albături și cârpit ciorapi, unica mașină pe lume cu mers ușor, singurul reprezentant mecanical

HAMMER VILMOS

magazin de biciclete mașini de cusut și gramofone.
ARA¹), Piața Libertății 7. (Telefon Nr. 96)

Mare epozit în plăci românești pentru gramofon. Lucrătoare specială pentru reparaturi.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

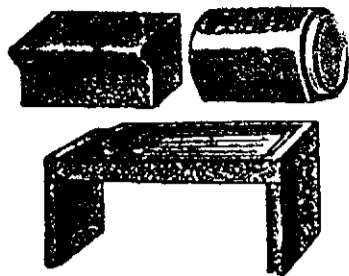
să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție în serviciu, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primit oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

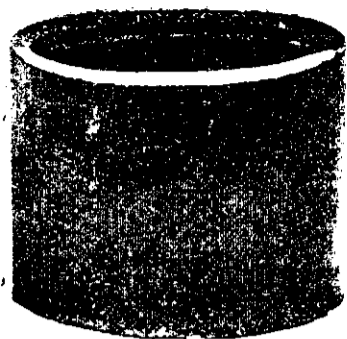
Administrația ziarului

„ROMANUL“.

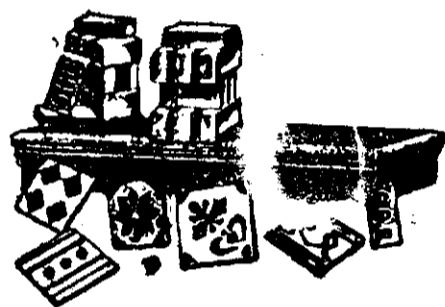
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimis gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ**, Strada Buzias 37.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENTU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grîndinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

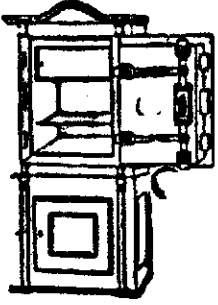
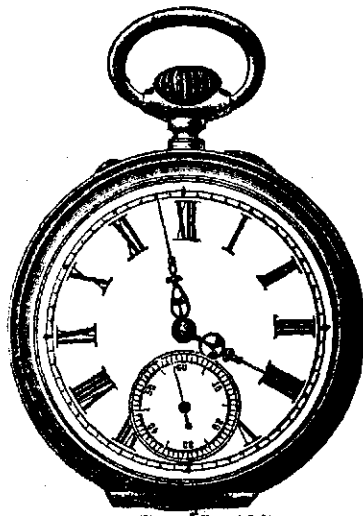
Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”) AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ. KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850. (Ba 240—156)

Fabrica budapestană de casse de bani

Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul
orășenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.Liferanții ministerului de agricultură, de
honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.Efectuiază casse de
bani, libere contra
focului și spargerilor,
casse pancelate
pentru păstrarea do-
cumentelor.Catalog gratuit și
franco.

(Ba 147 | 104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericealeatât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zăsie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria**Brauswetter János**

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare
la ziarul „Románul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Románul”). Core-
pondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

(Si 4-40)

Unde

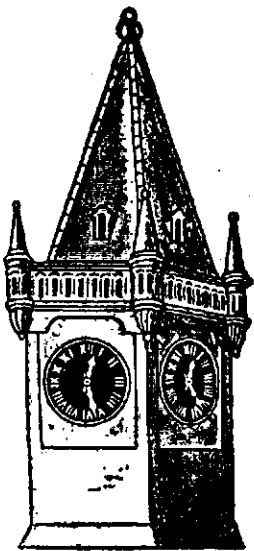
se pot cumpăra cele mai bune și elegante

ploiere? numaiși fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIU Piața-mare
de ploiere în palatul **Bodenkredit**se pot afla noutățile cele
mai moderne**Ent-tout-cas**

și

ploierepentru dame și bărbați
în executare perfectă și
estetică, de calitatea cea
mai bună cu pre-
țurile cele
mai ieftine.Fabrica nouă de
OROLOAGE DE TURN**Sarkadi Zoltán & Comp.**fabricanți de oroloage pentru turnuri
Nagyvárad Damjanics-u. 30.

(Case propria)

Recomandăm introducerea admirabilelor oro-
loage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 5 zile
odată, pentru biserici, palate, primării, fabrica și
cărmăni. Se pregătesc oroloage pentru prețuri
convenabile, garanție mai multă ani. Regăzirea
oroloagelor de turn cu exactitate și minutilor.

Sa RR-60

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 508

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

